

စိတ်ကူးချိုချိုအနုပညာ

RUN
IN
BURMA
G.E.
HARVEY

ဟာပေ၏
စာတမ်းသုံးစောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း
မြန်မာပြန်

mgyc.com

ဟာပေ၏ စာတမ်းသုံးစောင် ဒေါက်တာဘုံးထွန်း မြန်မာပြန်

DTH0013
1,500.00 KS

ထုတ်ဝေသူ - ဦးစန်းဦး စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ၊ ၈၅၊ ၁၆၄လမ်း၊ တာမွေ၊
 ပုံနှိပ်သူ - ဒေါ်ဝင်းမာ၊ စိတ်ကူးချိုချိုပုံနှိပ်တိုက်၊ ၁၁၇၉၊ မစိုးရိမ်လမ်း၊ ရန်ကင်း၊
 အပြင်အဆင် - အမ်အက်စ်အို
 ၂၀၁၃၊ မေလ၊ ပထမအကြိမ်၊ အုပ်စု ၅၀၀
 ရောင်းစျေး ၁၅၀၀ ကျပ်

၈၀၈ • ၈၄

ဟာလေ၏စာတမ်းသုံးစောင်
 ဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ ခန့်ကုန်၊
 စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ၊ ၂၀၁၃၊
 စာမျက်နှာ ၁၂၈ မျက်နှာ၊ ၁၃ စင်တီ x ၂၀.၅ စင်တီ
 (၁) ဟာလေ၏စာတမ်းသုံးစောင်

ဟာပေ၏စာတမ်းသုံးစောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း
မြန်မာပြန်

မိုးဝေမဂ္ဂဇင်းတွင်
လဆက်ဖော်ပြခဲ့သော
ဆောင်းပါး အစ-အဆုံး

ပြည်ထောင်စုဝန်ထမ်းများ
အားဖြင့် အကျဉ်းချုပ်
အချက်အလက်

ပြည်ထောင်စုဝန်ထမ်းများ
အားဖြင့် အကျဉ်းချုပ်
အချက်အလက်

ဟာပေ၏ စာတန်းသုံးစောင်

မောင်ထင်အောင် ချဲ့ထွင်ရှင်းလင်း၍ နိဒါန်းရေးသည်

ဟာပေ၏ စာတန်းသုံးစောင်မှာ ယခင်က ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေခြင်း မပြုရသေးချေ။ အောက်စဖို့ စိန်အန်ထော်နီ ကောလိပ်ပညာရေးအဖွဲ့ဝင်များက ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေရန် ခွင့်ပြုသဖြင့် ဒေါက်တာထင်အောင် ချဲ့ထွင်ရှင်းလင်း၍ နိဒါန်း ရေးသားသည်။ ယင်းစာတန်းသုံးစောင်ကို မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်း ဂျာနယ်အတွဲ ၅၈၊ အမှတ်-၁၊ ၁၉၇၅၊ အောက်တိုဘာလတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီး၊ သမိုင်းအသင်း ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံတက္ကသိုလ် မန္တလေးမှ ၁၉၇၇ စက်တင်ဘာလတွင် စာတန်းအဖြစ် ပြန်လည်ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဟာဗေ၏စာတမ်းသုံးစောင်
ဒေါက်တာသန်းထွန်း မြန်မာပြန်သည်။

မာတိကာ

- နိဒါန်း

၁။ ‘ဂျီအီးဟာဗေသည် သမိုင်းပညာရှင်လော၊ နယ်ချဲ့ဝန်ထမ်းလော’	၁
၂။ ဂျီအီးဟာဗေရေးသားသည့် ‘မြန်မာနိုင်ငံ ၁၈၈၅ အခြေအနေ’	၁၇
၃။ ဂျီအီးဟာဗေရေးသားသည့် မွန်စိယာဟတ်စ်နှင့် ၁၈၈၅ တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူခြင်း’	၃၅
၄။ ဂျီအီးဟာဗေက လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ခံ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးထံ ရေးသောစာ	၇၂
၅။ ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ ‘အာဝဲမပေါ်မီက အာဝဲလိုပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ပေါ်ပေါက်ဖူးသည်မှာ ဂျီအီးဟာဗေပင် ဖြစ်သည်’	၁၁၇

မောင်ထင်အောင်၏ နိဒါန်း

“ဂျီအီးဟာပေသည် သမိုင်းပညာရှင်လော၊ နယ်ချဲ့ဝန်ထမ်းလော”

ကျွန်တော်ပြုစုသည့် ‘ဒဏ်ရာရ ဥဒေါင်း’ (၁၉၆၅) နှင့် ‘မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်း’ (၁၉၆၇) ကို ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေပြီးသည်မှစ၍ မြန်မာ့သမိုင်းပြုစုသော ဥရောပတိုက်သားအချို့သာမက လူငယ်မြန်မာပညာရှင်အချို့ကပါ ကျွန်တော့် ကို သီပေါမင်းနှင့်တကွ သီပေါမင်း၏အမှုထမ်းတို့ကို အမွှမ်းတင်ရန် မြန်မာ့ သမိုင်းကို အသစ်ပြန်ရေးသည်ဟု ပြစ်တင်စွပ်စွဲကြပါသည်။ အနည်းငယ် ညှာတာလိုသူတို့ကမူ နယ်ချဲ့ဘက်တော်သား မြန်မာ့သမိုင်းကျမ်းဆရာအဖြစ် ဖြင့် ‘ဟာပေ’ က ခေါင်းဆောင်လျက် ထိုအုပ်စုတွင် ပါမောက္ခ ‘ဒီဂျီအီးဟော’ နှင့် ပါမောက္ခ ‘ဂျွန်အက်ဖကေဒီ’ ပါဝင်ရာ၊ ယင်းတို့ကို ဆန့်ကျင်လျက် ကျွန်တော် က အမျိုးသားဘက်တော်သား မြန်မာ့သမိုင်းကျမ်းဆရာအုပ်စုကို ခေါင်းဆောင် သည်ဟု ဖော်ပြကြသည်။

အချို့ ဗြိတိသျှပညာရှင်တို့ကမူ ကျွန်တော့်ကို ဟာပေနှင့်ယှဉ်၍ တတန်း တစားတည်းဖြစ်သည်ဟု သဘောထားကြသည်။ ယှဉ်ရန်ထိုက်တန်သောကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ မြန်မာ့သမိုင်းတစ်ခုလုံးငုံမိအောင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် ရေးသော စာအုပ်မှာ ဟာပေ၏ မြန်မာ့သမိုင်းအခြေခံ (၁၉၂၄) နှင့် ကျွန်တော် ရေးသော သမိုင်း (၁၉၆၇) ဟူ၍ နှစ်အုပ်မျှသာရှိသောကြောင့်သော်လည်း

ကောင်းဖြစ်မည်။ အောက်စဖို့တွင် ဟာဗေ၏ တပည့်ဖြစ်ခဲ့၍ အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ခံ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖူးသော ဗြိတိသျှသံတမန်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးကမူ (၁၉၅၉) အစည်းအဝေးတစ်ခု၌ “ထင်အောင်နဲ့ ဟောဗေ ကမ္ဘာ ခြားအောင် ကွာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့နှစ်ဦးစလုံး သမိုင်းဆရာစစ်တယ်။ ဒီတော့ သူတို့နှစ်ဦးပြောစကားကို ကြားချထားလိုက်ရင် အမှန်ကိုရမယ်” လို့ ပြောဖူးပါတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ စစ်မဖြစ်မီက ပထဝီဝင်ကထိက လုပ်ဖူး ၍ သြစတြေးလျအမျိုးသား တက္ကသိုလ်သုတေသနဌာနတစ်ခု၏ ဌာနမှူး ဖြစ်သူ ပါမောက္ခ ‘အိုအင်ကေစပေ’ ကမူ ကျွန်တော်တို့နှစ်ဦးကို ဤသို့ မှတ်ချက်ချသည်။

နိုင်ငံတစ်ခုရဲ့ အနာဂတ်ဟာ ကမ်းရိုးတန်းပေါ်မှာ ‘အခြေခံ’ တယ်။ (ဟောဗေ ၁၉၂၄၊ စာမျက်နှာ ၁၉၃) လို့ဆိုတော့ ဘယ်နိုင်ငံရဲ့ အနာဂတ်ကို ရည်ညွှန်းပါသလဲ။ မြန်မာလား၊ ဘုံဘောဘားမား ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကုမ္ပဏီလား၊ အလားတူ ဗြိတိသျှကုန် သည်ကြီးတိုက်တစ်တိုက်လား။ ထင်အောင်လို မြန်မာသမိုင်းဆရာ က ရံဖန်ရံခါ ပန်းနုရောင်မျက်မှန်တပ်ပြီး အခြေအနေကို သုံးသပ် ချင်ပေမဲ့ ဟာဗေကတော့ ထုံးစံလိုပဲ အမှောင်ဆုံးဆိုတဲ့ မျက်မှန် အမည်းကို အတပ်များပါတယ်။ သူ့စာအုပ်ကိုဖတ်ကြည့်တဲ့အခါ ပညာရှင်လက်ရာ သဘောသရုပ်တွေ များများပါပေမဲ့လည်း ကမ္ဘာ ကမ္ဘာတွေထဲမှာ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်တဲ့ကမ္ဘာဟာ အကောင်းဆုံးလို့ ဗမာတွေကိုပညာပေးလိုတဲ့ အတွင်းစိတ်က လှုံ့ဆော်ချက်နဲ့ ရေး နေပါကလားလို့ မထင်မဖြစ်၊ ထင်မိတယ်။ သံလျင်ကို ဗမာမြို့ တော် ပြောင်းတယ်ဆိုရင် ဗမာအင်ပါယာဟာ ပိုပြီးသက်တန်းရှည် မယ်လို့ တပ်အပ်သေချာပြောနိုင်လို့လား။ နိုင်ငံတကာ ရောင်းဝယ် ရေး ဗဟိုစခန်းတစ်ခုဖြစ်လာမှာ မှန်သလို၊ နိုင်ငံတကာ သူနိုင် ငါနိုင် ပရိယာယ်ကျက်စားရာ စခန်းတစ်ခုကော ဖြစ်မလာနိုင်ဘူး လား။ (ထင်အောင်၊ ၁၉၆၇၊ စာမျက်နှာ ၁၄၅)။ ဘန်ကောက်က ပင်လယ်နဲ့ ပိုနီးတာတော့ မှန်တယ်။ အိန္ဒိယမှာ အခြေစိုက်တဲ့ ဗြိတိသျှအင်အားကြီးနိုင်ငံနဲ့သာပြီး ဝေးသေးတယ် မဟုတ်လား။ ဗမာမြို့တော်ကို ရန်ကုန်မှာဖြစ်ဖြစ်၊ သံလျင်မှာဖြစ်ဖြစ် ရွှေ့ထား

မိရင် အင်္ဂလိပ်နဲ့ ဒုတိယစစ် (၁၈၅၂) ကို ထားဦး၊ ပထမစစ် (၁၈၂၄) ကပဲ အင်္ဂလိပ်လက်ထဲပါသွားမယ်မဟုတ်လား။ တကယ်က နှစ်ကြိမ်စလုံးပဲ ရန်သူက ပင်လယ်ကတက်လာလို့ ရန်ကုန်ဟာ ရန်သူဘက် ပါခဲ့ရတယ်။ မြို့တော်ဟာ အင်းဝမှာ ရှိနေလို့သာ မကျဆုံးရတယ်လို့မှတ်ပါ။ (ဗြိတိသျှ ပထဝီဝင်ပညာရှင်များအဖွဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်နှင့် ရေးသားကြသော စာတန်းများ၊ ၁၉၆၈၊ ပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေသည့်ကျမ်း၊ အမှတ်-၄၄၊ စာမျက်နှာ-၁၆၃။

၁၉၆၅ တွင် ဟာဗေဇသေဆုံးသောအခါ သူ၏ စာရွက်စာတန်းတို့သည် တွန့်လိမ် ခေါက်လိပ် စုတ်ပြတ်လျက် တထွေးကြီးထိုးကြိတ်ကာ အိမ်ရှင်အမျိုးသမီးက ကပ်ပုံးများ၌ ထည့်ထားသည်ကို သမီးဖြစ်သူက သယ်ယူပြီးနောက် အောက်စဖို့ရှိ စိန်အန်ထော်နီကောလိပ်ကို လာ၍ လှူပါသည်။ (ကွယ်လွန်ပြီးသူ) အိန္ဒိယ၌ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးသမိုင်းပညာရှင် 'ဂိုင်းစင့်' နှင့်အပေါင်း ပါပညာရှင်တစ်စုက ၁၉၆၅ တွင် ဟာဗေဇမှတ်တမ်းကို ရှင်းလင်းရန် တာဝန်ကို လိုက်လျောချီးမြှင့်သောအားဖြင့် ကျွန်ကော့ကို ပေးအပ်ကြပါသည်။

ဂျီအီးဟာဗေသည် ၁၉၁၂ မှ ၁၉၃၂ အထိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမှုထမ်းခဲ့သူဖြစ်ရာ အောက်စဖို့တွင် ၁၉၃၆ မှ ၁၉၄၂ အထိ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဝန်ထမ်းအဖြစ် အစမ်းခန့်ထားခြင်းခံရသူတို့ကို မြန်မာသမိုင်းနှင့် မြန်မာဥပဒေသင်ကြားရသော ကထိက ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ကြီးပြီးသောအခါ အငြိမ်းစားယူ၍ အောက်စဖို့၌ပင် ဆက်လက်နေထိုင်လျက် သုတေသနဆက်လက်ပြုစု၍ ရံဖန်ရံခါဟောပြောခြင်းများ ပြုလုပ်ပါသည်။ ယခုရေးသော နိဒါန်းသည် စစ်မတိုင်မီက နယ်ချဲ့ဘက်တော်သား ဟာဗေကို စစ်ပြီး သမိုင်းပညာရှင် ဟာဗေနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရန်ဖြစ်ရကား အတ္ထုပ္ပတ္တိတစ်ခုကို ရေးသားနေသည်ဟု မယူဆစေလိုပါ။

သို့သော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘဝတွင် ထင်ရှားသော အခြင်းအရာအချို့ကို မှု အလေးဂရုပြု၍ တင်ပြရန်လိုမည်သာဖြစ်ပါသည်။ မျိုးရိုးဇာတိအရလည်းကောင်း၊ ခံယူရရှိသော ပညာအရလည်းကောင်း၊ ဟာဗေသည် လစ်ဘရယ် (အယူမသည်းသူ) တစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ဖခင်၏ ညာတိတို့သည် အိုင်ယာလန် လွတ်မြောက်ရေးတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့၍၊ အမိမှာ အင်္ဂလန်တွင် အမျိုး

သမီးဆန္ဒမဲပေးခွင့်ကို နှိုးဆော်တောင်းခံသူတို့နှင့် ရင်းနှီးစွာ ပေါင်းသင်းနေသူ တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ သူ့ကိုယ်တိုင်မှာမူ အဆုတ်နှင့်ဆိုင်သော ရောဂါတစ်ခု ကြောင့် တက္ကသိုလ်၌ တက်ရောက်၍ ဒီဂရီတစ်ခုရသည်အထိ ကြိုးစားရခြင်း မရှိသော်လည်း ဂရိနှင့်ပြင်သစ်ဘာသာတို့၌ ကောင်းစွာတတ်ကျွမ်းလျက် အပြိုင် အဆိုင်ဖြေဆိုရသော စာမေးပွဲတွင် အဆင့်မြင့်မြင့်အောင်သောကြောင့်သာ အိုင်စီအက် (အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ဝန်ထမ်း) တစ်ဦးဖြစ်လာရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ သို့ရောက်ရှိပြီးသောအခါ ပါမောက္ခ 'ဟော'၊ ပါမောက္ခ 'ကေဒီ' တို့၏ ပုံစံနှင့် မတူ။ ပါမောက္ခ 'လု' ပုံစံနှင့်တူသည်ဟု ဆိုနိုင်လောက်အောင် မြန်မာဘာ သာကို နိုင်နင်းစွာတတ်မြောက်သဖြင့် မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် အထောက်အထားမှတ်တမ်းများကို ဖတ်နိုင်စွမ်းပါသည်။

မိတ်ဆွေတစ်ဦးထံ ၁၉၃၂ က ရေးဖူးသော စာတွင် ပါသကဲ့သို့ မြန်မာ နိုင်ငံတွင် သူနေထိုင်ရစဉ်က အဆုတ်ဝေဒနာကြောင့် နေ့နှင့်အမျှ ခန္ဓာကိုယ် ၏ ဝေဒနာကို ခံစားနေရပါသော်လည်း တာဝန်ကျေပွန်သည့် အရာရှိကောင်း တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့၍ မြန်မာမှု အဝဝကိုလည်း အထူးစိတ်ဝင်စားစွာ လေ့လာခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။ နာမကျန်းသဖြင့် ၁၉၂၀ တွင် ခွင့်ရက်ရှည်ယူ၍ အင်္ဂလန်သို့ ပြန်လာသောအခါ ကြံကြိုက်သဖြင့် ပညာဆည်းပူးခွင့်ကိုပါ ယူ၍ အောက်စ ဖို့သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာပြီးလျှင် မြန်မာ့သမိုင်းကို ရေးသားခြင်းကြောင့် ၁၉၂၂ တွင် ဘီလစ် (စာပေပညာရှင်) ဘွဲ့ကို ရပါသည်။ သူရေးသော ကျမ်း မှာ ပီအိပ်ချ်ဒီ (ပါရဂူ) ဘွဲ့နှင့်ပင် ထိုက်ပါသည်။ သို့သော် သတ်မှတ်သော ဥပဒေအရ အောက်စဖို့တွင် သုံးနှစ်နေပြီးမှ တင်ရမည်ဖြစ်ရာ ယင်းသို့ မနေ နိုင်သဖြင့် ထိုဘွဲ့ကို မရခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကျမ်းကို ၁၉၂၅ တွင် 'လောင်းမင်း' ကုမ္ပဏီက စာတစ်အုပ်အဖြစ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေပါသည်။ ဘွဲ့ရပြီး နောက် ဆေးကုရန် သို့မဟုတ် ဆေးစစ်ဆေးရန် ဆွစ်ဇာလန်သို့ အတန်ကြာ သွားရောက်နေထိုင်ပြီးမှ ၁၉၂၃ တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာပါသည်။

လောင်းမင်းက ၁၉၂၅ တွင် ပုံနှိပ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းမှာ အင်္ဂလိပ် စစ်သင်္ဘောများ ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်းကို ၁၈၂၄ တွင် ပစ်ခတ်ဝင်ရောက်၍ မြန်မာ နိုင်ငံသမိုင်းတွင် ဗြိတိသျှကဏ္ဍကို စတင်လိုက်သည့်အချိန်ထိ ရေးသားပါရှိ သည်။ ဘွဲ့အတွက် သူတင်သွင်းသော ကျမ်းသည် သူမူလရေးသော စာမျက် နှာထက်ဝက်မျှသာရှိကြောင်း ထင်ရှားသည်မှာ ရေးသူ ဂျီအီးဟာဗေဟု ဖော်ပြ

လျက် လောင်းမင်း၏ အိန္ဒိယဆိုင်ခွဲမှ ပုံနှိပ်သော မြန်မာကျောင်းသုံးမြန်မာ သမိုင်း စာအုပ်ငယ်တစ်အုပ် ဖြစ်သည်။ ၁၉၂၄ နှစ်ကုန်ပိုင်း၌ ရုတ်တရက် ပေါ်ထွက်လာရာ ထိုစာအုပ်ငယ်တွင် မကြာမီ လန်ဒန်က ရိုက်နှိပ်ပေါ်ထွက် လာမည့် ကျမ်းတွင်ပါသော အစိတ်အပိုင်းမျှမက ၁၈၂၄ မှ ၁၉၂၀ ထိ ဗြိတိသျှ ကာလတစ်လျှောက်လုံး၏ သမိုင်းကိုပါ ရေးသားပါရှိနေသည်ကို တွေ့ရသော ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

‘ဂျင်မီလတန်’ သည် လူသားနှင့်ပတ်သက်သမျှ ဘုရားသခင်၏ အစီ အမံအားလုံး ဆီလျော်လှပါသည်ဟု ထောက်ခံချက် ‘ကောင်းကင်ဘုံပျောက်ဆုံး ခြင်း’ ကျမ်းကို ရေးသားဘိသကဲ့သို့ ထိုကျောင်းသုံး ဖတ်စာအုပ်တွင် ဟာဗေ က ဗြိတိသျှမြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူအုပ်ချုပ်ခြင်း မှန်ကန်ကြောင်း ထောက်ခံ ထားပါသည်။ ၁၉၂၅ သမိုင်း၌ပင်လျှင်၊ မြန်မာမင်းများ မိုက်မဲလျက် မြန်မာ အမျိုးသားများ စိတ်လိုလိုက်၍ ထင်မိထင်ရာ လုပ်တတ်သူများဖြစ်ပုံကို ဖော်ထုတ်နေကြောင်း အကြမ်းမျဉ်း သတိမူမိမည်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုကျမ်း၌ ဘိုးတော်ဘုရားသည် မည်သည့်ကိစ္စကိုမျှ အလေးအနက် မထား၍ သူရဲဘောနည်းလျက် ရက်စက်ကြောင်း၊ တစ်မျိုးသားလုံးအနေဖြင့် ၁၈၂၄ တွင် မြန်မာတို့သည် မာန်မာနကြီးခြင်း၊ အကြွားအပိုပြောခြင်း၊ အကြွား အမြင်နည်းခြင်း၊ လောဘကြီး၍ သူရဲဘောနည်းလျက် ရက်စက်ကြောင်း။ တစ်မျိုးသားလုံးအနေဖြင့် ၁၈၂၄ တွင် မြန်မာတို့သည် မာန်မာနကြီးခြင်း၊ အကြွားအပိုပြောခြင်း၊ အကြွားအမြင်နည်းခြင်း၊ ဘကြီးတော်ကို ဗြိတိသျှနှင့် စစ်ပြုရန် မြှောက်ပေးခြင်းတို့ကို တွေ့ရကြောင်း ရုပ်လုံးဖော်ထားသည်။ ရခိုင် အမျိုးသားတို့အပေါ်၌ ဘိုးတော်ဘုရား၏ အပြုအမူသည် ထိုမင်းလက်ထက် မြန်မာသမိုင်းတွင် ထာဝစဉ်အစွန်းအကွက်ကြီးတစ်ခုအနေဖြင့် ထင်ရှားစွာ ကျန်ရစ်ခဲ့မည်မှာလည်း ငြင်းနိုင်ဖွယ်မရှိဟု ရေးသေးသည်။ ပထမမြန်မာ အင်္ဂလိပ်စစ်သည် မြန်မာနှင့်ဗြိတိသျှတည်းဟူသော နယ်ချဲ့နှစ်ဦး ထိပ်တိုက် တိုးမိခြင်းဖြစ်၍ ဘိုးတော်ဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ ဘကြီးတော်ဘုရား သည်လည်းကောင်း ဂုဏ်သိက္ခာမကျဆင်းဘဲ စေ့စပ်၍ရလျှင် စစ်ကို ရှောင်လို ပါသည်ဟုလည်း ရေးသားထားပါသည်။

ရှေးက ရေးသားပြုစုပြီးရှိသော မဟာရာဇဝင်စသည့် မြန်မာ့ကျမ်းတို့ ကိုပင် အရင်းမူလ အထောက်အထားအဖြစ်ဖြင့် ဟာဗေသုံးစွဲလျက် ယင်းတို့

ကို ချီးမွမ်းစကားပင် ဆိုပါသေးသည်။ သို့သော် စစ်ရှုံးသူ မြန်မာမင်းထံ ဗြိတိသျှသံတမန်အဖြစ်ရောက်လာသော 'ကရော့ဖို့အစီရင်ခံစာ' ၏ တစ်နေရာတွင် မြန်မာနန်းတွင်းသမိုင်း မှတ်တမ်းတင်သူက 'ကုလားဖြူ'တို့ နိုင်ငံတွင်း သို့ဝင်လျက် ရန္တပိုတိုင်အောင် ပေါက်ရောက်သည်ဖြစ်ရာ ဆင်းရဲပင်ပန်းကြီးစွာ ကြုံတွေ့နေရပြီဖြစ်ရကား မြန်မာမင်းက ကရုဏာတော်ထားလျက် ငွေတော် အမြောက်အမြားပေးကမ်း၍ တိုင်းနိုင်ငံတွင်းမှ ထွက်ခွာသွားစေသည်။ (မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း နိဒါန်းစာမျက်နှာ-၂၀) ဟုပင် အဖြစ်အပျက်မှန်သိသူတို့က သရော်ချင်စရာ ရေးသားထားချက်ကို ကိုးကားဖော်ပြခြင်းဖြင့် မြန်မာသမိုင်းတို့ကို အဖတ်ဆည်၍ မရနိုင်လောက်အောင် ဂုဏ်သိက္ခာချခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါ တမန်သည် မြန်မာမင်းနှင့် ပြည်သူကို မုန်းသူဖြစ်၏။ သူ၏ ရေးသားချက်မှာလည်း မကောင်းစိတ်ဖြင့် တမင်လုပ်ကြံ၍ မုသားရေးခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ သူ့ကိုဆက်ခံသော တမန် (ရှေးမြန်မာ မှတ်တမ်းတွင် အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်ဟု ဖော်ပြခြင်းခံရသူ) 'ဗာနေ' က ယင်းကဲ့သို့ ရေးသားချက်မမှန်ဟု အတိအကျဖော်ပြ (ထင်အောင်-မြန်မာရာဇဝင်တို့ဘက်မှ ခုခံရေးသားသော ၁၂၀၇ မတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းစာမျက်နှာ ၁-၂ ကြည့်) လျက် ငြင်းချက်ရေးသည်ကိုလည်း ဟာဗေက မသိဟန်ပြုခဲ့သည်။

'ကိန်းဗရစ် ခေတ်သစ် အိန္ဒိယသမိုင်း' ဟု ၁၉၃၇ တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော ကျမ်း၌ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အခန်းကို ဟာဗေက ၁၉၃၄ သို့မဟုတ် ၁၉၃၅ တွင် ရေးသားပေးပို့ခဲ့ရာ ထိုရေးသားချက်တို့၌ကား ဟာဗေမှာ သမိုင်းပညာရှင်အဖြစ်မှ စုတေ၍ နယ်ချဲ့ဘက်တော်သားသက်သက် ဖြစ်သွားပါသည်။ ဒေါသဖြင့် ခါးခါးတူးတူး ရေးသားချက်ကို တွေ့ရသည်။ သီပေါမင်းကိုပင် လျှင် 'ဂျင်ကို ဖောင်းအိအောင် စုတ်ငုံထားသူ' ဖြစ်၍ လူများစွာကို သတ်ပစ်ခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ပုံ ညံ့ဖျင်းခြင်းနှင့် အတိုင်းအဆမရှိ ငွေကြေးဖြုန်းတီးခြင်းများကြောင့် တိုင်းပြည်တွင် ချောက်ချားလျက်ရှိရာ ပြင်သစ်နှင့် မဟာမိတ်ပြုမည် ရှိသောအခါ ဗြိတိသျှ၏ အကျိုးကို ထိပါးတော့မည်ဖြစ်သဖြင့် ဖော်ပြပါအကြောင်းအချက်အားလုံးက စုပေါင်း၍ သူ့နိုင်ငံကို ဗြိတိသျှသိမ်းယူစေရန် တွန်းပို့လိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်ဟု ရေးသားထားပါသည်။

အရေးပါသော အကြောင်းရပ်နှစ်ခုကိုမူ ဟာဗေသည် လုံးဝဖော်ပြခြင်း မပြုချေ။ ယင်းတို့မှာ (၁) ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့သည် ယခုကဲ့သို့ စစ်ကြောင်း

ဆင်၍ ဗြိတိသျှတို့ချီတက်လာခြင်းမှာ (ယခင်သတင်းတစ်ပတ်၊ နှစ်ပတ်ခန့်က ကွယ်လွန်ရှာပြီဟု မြန်မာတို့ မသိသေးသော) ဗြိတိသျှပိုင်နယ်အတွင်း ခိုလှုံနေသူ ညောင်ရမ်းမင်းသား၊ သို့မဟုတ် ညောင်ရမ်းမင်းသားနှင့်အတူ ခိုလှုံနေသူ ညောင်အုပ်မင်းသား၊ သို့မဟုတ် ပြင်သစ်ပိုင်နယ်အတွင်း ခိုလှုံနေသူ မြင်ကွန်းမင်းသားတစ်ပါးပါးနှင့် သီပေါမင်းကို လဲ၍ ထီးနန်းစတင်မည်ဟူသော လှည့်စားခြင်းနှင့်၊ (၂) ဗြိတိသျှတို့၏ အလိမ်ပေါ်သောအခါ မခံမရပ်နိုင်ရှိလှသဖြင့် လက်နက်ဆွဲ၍ တိုက်ခိုက်သူ မြန်မာမျိုးချစ်တို့ကို လူဆိုးစားပြုသူပုန်ဟု ခေါ်တွင်စေလျက် ရက်စက်ပြင်းထန်စွာ ချေမှုန်းခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းအချက်တို့ကို ဟာဗေဇာလျက် တမင်သက်သက် ထိန်ချန်လိုသဖြင့် 'မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းသာယာရှိရန် ဆောင်ရွက်ချက်' ဟု ကင်ပွန်းတပ်ထားသော အဓမ္မကိစ္စတို့ကို ပြည်ဖုံးကား ချထားခဲ့သည်။ 'ဟော' နှင့် 'ကေဒီ' တို့က သူနည်းကိုလိုက်၏။ ကျွန်တော်ကမူ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းနှင့် ဒဏ်ရာရဥဒေါင်းစာအုပ်များ၌ တမင်အကွက်ဖော်၍ သူတို့မမြင်မသိစေလိုသဖြင့် ထူထူထပ်ထပ် လုံလုံခြုံခြုံ ဖုံးထားသော ကန့်လန့်ကာကို အပိုင်းပိုင်းဖွတ်ဆုတ်ဖြေ၍ အသေးစိတ်မြင်သာအောင် ဖွင့်ပြခဲ့ပါသည်။ ထိုစာအုပ်၌ မန္တလေးကို တက်၍ သိမ်းရန် သရက်တွင် ဗြိတိသျှမီးသင်္ဘောများ အသင့်ရှိနေစဉ် နိုဝင်ဘာ၊ ၁၈၈၅ တွင် ရှေ့ဆောင်သင်္ဘော၌ မြန်မာမင်းသားတစ်ပါးနှင့် ခစားထမ်းရွက်သူများအားလုံးမှာ အတုအယောင်များသာဖြစ်၍ မင်းသားဆိုသူများမှာလည်း ရန်ကုန်အစိုးရ တန်းမြင့်ကျောင်းတွင် မိမိနှင့်ကျောင်းနေဖက် တစ်ဦးသာ ဖြစ်သည်ဟု ကျွန်တော်၏ ဖခင်ကသိကြောင်း၊ ယင်းသတင်းကို အညာမြစ်ဆန်က တပ်သားများသိအောင် သတင်းပို့ထွက်သူ၊ ကျွန်တော်၏ အမိဘက်မှတော်စပ်သူ အဖိုးသည် ခရီးပြင်းထွက်ခဲ့သော်လည်း မင်းလှခံတပ်တိုက်ပွဲ၌ ရွပ်ရွပ်ချုံ့ချုံ့ပါဝင်ရာမှ ကျဆုံးသဖြင့် သတင်းပြန့်အောင် မဖြန့်နိုင်ခဲ့ကြောင်းကို ကျွန်တော်ရေးခဲ့ပါသည်။

ထိုရေးသားချက်တို့ကို ကျွန်တော့်ကို ဝေဖန်သူများက 'ပေါက်ကရ ရေးသည်' ဟု ပြောကြ၏။ ရှေ့ဆုံးက သင်္ဘောကိုမိ၍ နောက်မှ လိုက်သော သင်္ဘောများစွာရှိသဖြင့် မင်းသားတုလည်း နှစ်ဆိုင်းသုံးဆိုင်းပင် ရှိနိုင်ပါသည်။ ဟာဗေနှင့် မန္တလေးတက္ကသိုလ် ပါမောက္ခ 'မုနီ' တို့ ၁၉၅၃ က အပြန်အလှန်ရေးသော စာများကို တွေ့ရသောအခါ ထိုစာများတွင် ပါမောက္ခ

မုနီ၏ ဖခင်ထံ၌ အိန္ဒိယတပ်သား (စီပွိုင်) တစ်ဦး၏ မန္တလေးသိမ်းပွဲအကြောင်း စာတန်းတစ်ခုရှိရာ ထိုစာတန်းအရ အဆိုပါတပ်သား စီးနင်းလိုက်ပါရသောသင်္ဘောဦးတွင် သစ်သားပန်းပုရုပ်တစ်ခုရှိ၍ ထိုရုပ်ထုတွင် မင်းသားတို့ အဝတ်တန်ဆာအဆောင်အယောင် စုံလင်စွာ ဆင်ယင်ထားကြောင်း ဖော်ပြထားသည်ဟုသိရပါသည်။ ဟာဗေကလည်း မြန်မာနယ်တွင်းသို့ ခုတ်မောင်းဝင်ရောက်လာသည့် သင်္ဘောအဖွဲ့၏ရှေ့ဆောင် သင်္ဘောဦး၌ မင်းသားအတူတစ်ပါးရုပ်လျက်လိုက်စေကြောင်း ဦးဖေအောင်ပြောသဖြင့် သူကြားဖူးကြောင်း ရေးပါသည်။

အဆိုပါစာတို့ကို ၁၉၅၃ တွင် ရေးသော်လည်း ဦးဖေအောင်မှာ ၁၉၂၆ တွင် သေဆုံးသူဖြစ်သဖြင့် ရှေးမဆွကပင် ဟာဗေသည် ‘မင်းသားတု’ ဇာတ်ကြောင်းကို ကြားဖူးမည်ဟု ဆိုရပါမည်။

‘ရဒယကစ်ပလင်’ သည် အဆိုပါ ‘ငြိမ်းချမ်းသာယာရှိရန်ဆောင်ရွက်ချက်’ ကာလနှင့် ပတ်သက်သည့် အဖြစ်အပျက်အချို့ကို ကဗျာများစွာ စပ်ခဲ့ရာ အသေးစိတ်ဖော်ပြချက်များစွာသည် ငြိမ်းချမ်းသာယာအောင်ဆောင်ရွက်သူ ဗြိတိသျှစစ်သားများကပင် သတင်းပေးခြင်းဖြစ်ရကား မှန်ကန်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ‘ရာခေါင်းကျရာ’ ကဗျာတွင် ကစ်ပလင်၏ အတွေ့အကြုံဖော်ပြချက်မှာ-

ဆိတ်ငြိမ်ရာ ချက်စတာနေ့ မုဆိုးမ
 တစ်ဦးတည်းသားအတွက် ငိုနေရ
 ပေပင်မြစ်ကမ်းမှာ သင်္ချိုင်းဂူ
 ဗမာမှန်သမျှ ရှောင်ရှားကြ
 တပ်ကြပ် ‘ပရပ်တေဝါရီ’ ပြောတော့မှ
 အဖြစ်စုံကို သိကြရ
 တောချုံထဲက ပေါက်ကွဲသံ
 ရယ်သံ ပြေးသံ
 ပထမ ခြေရာကောက်တပ်သားတွေ
 ဗိုလ်ကလေးအလောင်းကို ကောက်နေပြီ
 သူ့နဖူးပေါ်မှာ မဲပြာနေတဲ့ ဒဏ်ရာကြီး
 နောက်စေ့ဘက်ကတော့ ဟင်းလင်း

တပ်ကြပ်ကြီး 'ပရပ်တေဝါရီ' နဲ့
 တပ်ကြပ်ငယ် 'ဟိရလား' တို့
 သေနတ်ကိုင် နှစ်ဆယ်ပါတဲ့
 တပ်ကို ကွပ်ကဲလဲတယ်။
 နေညိုစပြုပြီမို့
 ချောင်းရိုးကို စုန်ပြီးလျှောက်ခဲ့ကြတယ်။

တပ်ကြပ်ကြီး 'ပရပ်တေဝါရီ'
 သူ့အမိန့်နဲ့ သေနတ်ယမ်းထိုးကြပြီ။
 တပ်သားတစ်ဒါဇင် ရွာခြံစည်းရိုးဒီဘက်ကနေ
 တပ်ကြပ်ငယ် 'ဟိရလား' က
 ကျန်တပ်သားခေါ်ပြီး
 ရွာကို တစ်ဘက်ကပန်းဝင်
 ပထမခြေရာကောက် တပ်သားတွေ
 ဟစ်အော် ခုတ်သတ်
 ဆူညံနေတဲ့လူအုပ်ထဲ
 'စိန်ငယ်' ကို ဟိုလဲ့ဒီလဲ့ပစ်
 တစ်ဘက်ရွာပေါက်က ပြေးထွက်လာသူတွေကို
 တပ်ကြပ်ငယ်အဖွဲ့က ဆီးသတ်
 တစ်မနက်လုံး မပြီးနိုင်အောင်သတ်
 သေစာရင်းကလည်း မဆုံးနိုင်အောင်ရှည်
 ဖြတ်ရတဲ့ခေါင်းက တစ်ရာ
 ခေါင်းဆယ်ကျိပ်၊ ပြီးတော့ နှစ်ခေါင်း
 သူတို့မိုလ်ရဲ့ သင်္ချိုင်းကို ပြန်သွားကြပြီ။
 ပထမခြေရာကောက် တပ်သားတွေ
 တပ်သားတိုင်း တောင်းကိုသယ်လို့။
 လက်တွေလည်း နီရဲ့ရဲ့
 ရွာမှာလည်း မီးတောက်နီရဲ့ရဲ့။
 'ပေပင်မော်' ရွာ

တောင်းက တစက်စက်
 လမ်းတစ်လျှောက်မြက်နီနီ
 အမှတ်ရစရာ ယူခဲ့တဲ့ ပစ္စည်းအပုံ
 ခပ်မြင့်မြင့် လူတစ်ရပ်လောက် ရှိမယ်။
 တစ်ခေါင်းပေါ် တစ်ခေါင်းထပ်
 သွားကြိကြိ မျက်စေ့ကြောင်တောင်
 ဒေါသဝေဒနာ အထိတ်တလန့်
 မီးလောင်မှိုင်းစွဲတဲ့ အသားပေါ်မှာပဲ
 မြင်သာတယ်။
 တပ်ကြပ်ကြီး 'ပရပ်တေဝါရီ'
 အောင်ပွဲခေါင်းပုံကြီးပေါ်မှာ သူ့ဗိုလ်ခေါင်းကိုတင်
 သူ့သားခေါင်းကို အောက်ကခံ
 ဓားတစ်လက် ဒေါင်းလံတစ်ခုကိုလည်း ချထား
 ဘယ်သူပွဲလည်း ကမ္ဘာသိစေ မြင်စေ။

ဤမျှ ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းသော ကဗျာကို အပြည့်အစုံကိုးကား
 ရသည်ကို စိတ်မကောင်းလှပါ။ သို့သော် မြန်မာအင်္ဂလိပ်ဆက်ဆံရေးသမိုင်း၏
 အဆိုးဝါးဆုံးကာလဟု ခေါ်ရမည့် ၁၈၈၆ မှ ၁၈၉၀ ကာလနှင့် ပတ်သက်သော
 အသေးစိတ်ကိစ္စတို့ကို ဟာဗေသည် တမင်သက်သက်ထိန်ချန်ထားကြောင်း
 ထင်ရှားစေလို၍သာ ဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပုသိမ်အရေးပိုင်ထံသို့ ၇
 နိုဝင်ဘာ ၁၉၂၆ ရက်စွဲနှင့် ဟာဗေရေးသောစာတွင် အိန္ဒိယမြေတိုင်းဌာနမှ
 ဗိုလ်ကြီး 'လဲရောက်' ၏ အကူအညီဖြင့် ကဗျာထဲက ရွာကို ရှာ၍တွေ့ကြောင်း
 သိရပါသည်။ ကံဆိုးလှသောရွာမှာ ငဝန်မြစ်တွင်းသို့ ပေပင်ချောင်းစီးဝင်
 ရာ မြစ်ဆုံတွင်ရှိသော ပေပင်မော်ရွာဖြစ်၍ ထိုရွာမှ သက်ကြီးရွယ်အိုတစ်ဦး
 ၏ ကျမ်းကျိန်၍ ထွက်ဆိုချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ဘုရားပျက်နဲ့ သစ်အုပ်နေရာမှာ ရွာငယ်တစ်ရွာရှိဖူးပါတယ်။ ကုလား
 ကြီးတက်တော့ ဗမာတပ်က အဲဒီက ခံတိုက်ဖူးတယ်။ 'စီပွိုင်' တွေကို
 ကွပ်ကဲ ရင်း ရွာကို အတိုက်မှာ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်ကျဆုံးသွားပါတယ်။
 အဲဒီအခါမှာ စီပွိုင်တွေဟာ အမျက်ဒေါသ မထိန်းနိုင်ဘဲ ရွာကို ဖုံး၊
 သေနတ်တွေနဲ့ တရစပ်ပစ်ခတ်ပါတယ်။ ရွာတစ်ဖက်ပေါက်က ပြေး

ထွက်လာတဲ့ ရွာသားတွေကို ရှိထဲက ချုံခိုစောင့်နေတဲ့ စိမ့်ပြင်တွေက မိန်းမနဲ့ကလေးသာ ချန်ပြီး အားလုံး ကို သတ်ပစ်ပါတယ်။ ဗိုလ်ရဲ့ သင်္ချိုင်းမြေပုံပေါ်မှာ သေသူတွေရဲ့ ခေါင်းတွေကိုဖြတ်ပြီး တင်ပစ် ခဲ့ကြပါတယ်။

ဟာဗေ၏ ကျောင်းသုံး မြန်မာသမိုင်းစာအုပ်သည် သူရည်မှန်းသည့် အတိုင်း (၁၉၂၀/၃၄) အတွင်း ပညာရေးအစီရင်ခံစာများ၌ သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရ အတိုင်း ‘အင်ပါယာစွဲကို ဖြန့်ရန်’ အလွန်အသုံးဝင်အောင်မြင်လျက် ရှိပါသည်။ ယခင်ပညာဝန်တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့သော ‘အက်စ်ဒဗလျူဘောက်’ ရေးသည့် ကျောင်း သုံးသမိုင်းစာအုပ်တွင် နယ်ချဲ့ဝါဒဖြန့်ပုံ မကျစ်လစ်သဖြင့် ရှစ်တန်းကျောင်း သားလောက်ကပင်မဟုတ် မတရားတစ်ဖက်စွန်း ပုတ်ခတ် ရေးသားမှန်း သိသာလွန်းသဖြင့် ယင်းကို ပယ်၍ ဟာဗေ၏စာအုပ်ကို အစား ထိုးသည်။

ဟာဗေ၏စာအုပ်မှာ ရေးသားပုံစေ့စပ်ခြင်း၊ ပညာရှင်လက်ရာပုံပေါ် ခြင်း၊ ကြည့်ချင်စဖွယ် ရုပ်ပုံမြေပုံဓာတ်ပုံများ ပါခြင်းကြောင့် တက္ကသိုလ် ဝင်အဆင့်သို့ ရောက်လာသော ကျောင်းသားများ လက်ဝယ်သို့ ခြံတွင်းဝံပုလွေ သွင်းပေးလိုက်ဘိသကဲ့သို့ ရှိပါတော့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ကျောင်းများတွင် အနှစ်အစိတ်ပြန့်အောင်ပင် ထိုစာအုပ်ကို သုံးစွဲခဲ့ကြရာ၊ ကျောင်းသားတစ် သုတ်ပြီး တစ်သုတ် မြန်မာသမိုင်းနှင့်ဆိုင်သမျှကို ထိုစာအုပ်ဖြင့် နယ်ချဲ့ အကြိုက်ပုံစံသွင်းပေးခြင်း ခံခဲ့ကြရပါသည်။

ဦးဖိုးကျားနှင့် ဦးဘသန်းတို့က ရဲဝံ့စွာ မြန်မာသမိုင်းကျောင်းသုံး စာအုပ်များကို ရေးသား၍ ပုံမှန်မြင်ကြစေရန် ကြိုးစားဖော်ထုတ်သော်လည်း သူတို့ကိုယ်တိုင် နေရာများစွာ၌ ဟာဗေ၏ အမှောင့်ပယောဂဝင်နေသည်ကို တွေ့ရ၍ ထိုစာအုပ်များမှာ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားလျက် အမျိုးသား ကျောင်းများ၌သာ သုံးကြရသောကြောင့် (ဟာဗေ၏ စာအုပ်ကဲ့သို့ ဖတ်ဖူးသူ မများနိုင်သဖြင့်) မြန်မာပညာတတ် လူငယ်တို့ အတွေးသန္တာန်၌ ငါတို့ တယ်ဖျင်းခဲ့ပါကလားဟူသော အစွဲမှာ ကြီးထွားနေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ‘ဟော’ နှင့် ‘ကေဒီ’ တို့ကမူ ယင်းကိုပင် အကျယ်ချဲ့ပြန်လျက် သီပေါမင်းနှင့် သနားဖွယ်ဖြစ်သော ‘မွန်စီယာဟတ်စ်’ တို့ကိုပင် ရင့်သီးသော စကားလုံးတို့ ဖြင့် ထုကြထောင်းကြပါတော့သည်။

‘မြန်မာ’ အမည်ဖြင့် စာအုပ်ကို ‘ဟော’ သည် ၁၉၅၀ ခုနှစ်ပိုင်း၌ ပုံနှိပ်၍ သူ၏ အရှေ့တောင်အာရှသမိုင်းကို ၁၉၅၅ တွင် ပုံနှိပ်သောအခါ မြန်မာ နိုင်ငံနှင့်ဆိုင်သမျှအပိုင်းတို့ကို ပုံနှိပ်ပြီးရှိသော ထိုစာအုပ်မှပင် ယူ၍ ထည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ကေဒီသည် သူ၏ ခေတ်မြန်မာစာအုပ်ကို ၁၉၅၈ တွင် ပုံနှိပ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် သူတို့ဆရာ ဟာဗေသည် ၁၈၈၅၊ ဗြိတိသျှ (မြန်မာနိုင်ငံ) သိမ်းယူခြင်းနှင့်ဆိုင်သော ယခင်အယူအဆကို စွန့်ပစ်လျက် ရှိချေပြီဟု သူတို့မသိသေးချေ။ စင်စစ်အားဖြင့် အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ခံဝန်ထမ်း (အိုင်စီအက်) ယာယီခန့်တို့ကို မြန်မာဆိုင်ရာ ပညာရပ်များပို့ချစေရန် ၁၉၃၄ တွင် ဟာဗေကို ကထိက ခန့်သည်မှ ၁၉၃၆ အထိ ယခင်မူအတိုင်း အစွဲအမြဲ ကြီးကြီးဖြင့် သူ့သင်တန်းသားတို့ကို ပို့ချခဲ့ရာမှ ၁၉၃၆ လွန်သောအခါတွင် ယခင်အယူကို အနည်းငယ်စီလျော့၍ ယခင်တွေ့ရှိချက်တို့ကို ပြန်လှန်ဝေဖန် သုံးသပ်သောသဘော ဝင်လာပါသည်။ (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ကျွန်တော့် တပည့်များဖြစ်ဖူး၍ ဟာဗေ၏ သင်တန်းကို တက်ဖူးသောသူတချို့၊ ဥပမာ ဦးစံလင်း (ကွယ်လွန်သူ)၊ မစ္စတာ ‘ဂေဗန်ဝစ်’ တို့ထံမှ ဤသတင်းကိုရသည်။)

မြန်မာနိုင်ငံ ၁၈၂၄-၄၂ ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်ပုံအမည်ဖြင့် စာအုပ်ကို ဟာဗေသည် ၁၉၄၆ တွင် ရေးသားပုံနှိပ်ဖြန့်ဝေပြန်သည်။ ထိုကာလတွင် ဗြိတိသျှအင်ပါယာပင် ပြိုကွဲစပြုပြီဖြစ်သော်လည်း ဟာဗေသည် ဗြိတိသျှတို့ မြန်မာနိုင်ငံသိမ်းယူခြင်းသည် မှန်ကန်ကြောင်း ကာကွယ်ရေးသားပါသေးသည်။ ဗြိတိသျှအာဏာပိုင်တို့၏ ချွတ်ယွင်းချက်အချို့ကို ထိုစာအုပ်တွင် တင်ပြဆွေးနွေးဝေဖန်ခြင်းလုပ်သည်ကားမှန်၏။ သို့သော် ထိုဝေဖန်ရာ၌ ညာညာတာတာ ဝေဖန်လေ့ရှိပါသည်။

ကျားသစ်၏ သဏ္ဍာန်တွင် အစက်အပြောက်တို့သည် မည်သည့်အခါ တွင်မှ တိမ်ကောပျောက်ကွယ်ကြမည်မဟုတ်ဟူသော စကားကဲ့သို့ပင် အောက်စဖို့၌ ပညာရှင်အဖြစ်ဖြင့် နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာ ငြိမ်းအေးသာယာစွာ နေခဲ့ပြီးသော်လည်း ဟာဗေသည် သီပေါမင်းကို အုပ်ချုပ်ပုံညွှန်ကြောင်း၊ ပြင်သစ်နှင့် ကြိတ်၍ အကောက်ကြံကြောင်း၊ အပြစ်တင်မြဲ တင်လျက်ရှိသည်ကို ဖော်ပြပါစာအုပ်၏ နိုင်ငံသမိုင်းအခန်းတို့၌ တွေ့နေရပါသည်။ ၎င်းကဲ့သို့ သူ၏ မူရင်းလစ်ဘရယ်သဘောထားတစ်စွန်းတစ်စကိုမူ မြန်မာစရိုက်ကို အကဲဖြတ်ရာ၌ စာမျက်နှာ ၁၃ တွင် ဖေးဖေးမမ ရေးသားခြင်းဖြင့် သိရပါသည်။

မြန်မာ့ဘဝတွင် မျက်စိအာရုံလှခြင်းအပြင် လူ့ဘဝခြင်းကို ဂုဏ်ယူ ဖွယ်ဖြစ်စေရန် အတွင်းသန္တာန်၌ ရင့်ကျက်ခြင်းလည်း ရှိလာသည်။
 ယင်းသို့ မြောက်စား၍ ရေးခြင်းမှာ အမှန်တကယ်လိုလားနှစ်သက် စွာရေးခြင်းဟုသိရသဖြင့် အောက်၌တစ်ပါတည်းဆက်၍ နှိပ်နင်းရေးသား ချက်ကိုပင် ခွင့်လွှတ်နိုင်စရာဟု ဖတ်သူတိုင်း ထင်မိပေမည်။ ခြံ၍ ပြောရ လျှင်မူ ဤစာတစ်အုပ်လုံးသည် နယ်ချဲ့ဘက်တော်သားတစ်ဦး၏ သေခါနီး ငိုချင်းရှည် တစ်ပုဒ်သာဖြစ်ပါသည်။

အင်ပါယာ ကျဆုံးပြီးနောက် အသက်အရွယ်ကလည်း ကြီးလာပြီဖြစ် ၍ တိမ်မြုပ်နေရာက 'လစ်ဘရယ်ဟာဗေ' အလျင်အမြန်ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် မနုဿဗေဒအသင်းဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်နှင့် ၂၃၊ နိုဝင်ဘာ၊ ၁၉၄၉ မှာ မိန့်ခွန်းမြှောက်ကြားသောအခါက တတိယစစ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ယခင် သူဆုပ်ကိုင်၍ထားမြဲဖြစ်သော အယူအဆများကို တစ်ချက်တည်း ပိုင်း ဖြတ်စွန့်ပစ်လိုက်သည့်သဘောမျိုး ဆိုက်ရောက်အောင်ပြောသော ကောက်ချက် များကို ကြားကြရပါသည်။

ခင်ဗျားတို့ မကြာခဏ ကြားဖူးကြမည်မှာ မင်းပြုသူ၏ ကမောက်ကမ အုပ်ချုပ်ပုံကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းဖြစ်သည် ဟူသော ဆင်ခြေဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ယင်းနှင့် မည်သို့မျှမဆိုင်ချေ။ အထက် (ခြောက်နှစ်ကျော်) က သားချင်း (လေး) ဒါဇင်ကျော်ကို သီပေါမင်းက မိမိအတွက် ရာဇပလ္လင်မြဲစေရန် သတ်ခဲ့သည်လည်း မှန်၏။ ဤအကြောင်းကို ကျွန်ုပ် တို့ပြည်သူတို့ ကြားသိရသောအခါ အပြင်းအထန်တုန်လှုပ်ကြသည်လည်း မှန်၏။ သို့သော် ဗြိတိသျှ အစိုးရသည် သူ့နိုင်ငံ၊ သူ့လူမျိုး၊ သူ့နိုင်ငံရေးဖြစ်သည်၊ သတင်းစာ ပါ ဖော်ပြချက်လည်း ချဲ့ထွင်လွန်းသည်ဟုသာ သဘောထားခဲ့သည်။ ဤကိစ္စဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာလွန်ပြီး၍ ၁၈၈၅ ရောက်သောအခါတွင်မှ ကျွန်ုပ်တို့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကား ပြင်သစ်တို့ တက်လမ်းပွင့်ကြောင်း သိသောအခါ ထိတ်လန့်ခြင်း (မနာလိုခြင်း) ဖြစ်လျက် ပြင်သစ်တို့ ပြည်တွင်းရေးကြောင့် ယာယီမျှ အရှိန်တန်၍ နောက်ဆုတ်စဉ် သီပေါမင်းက ဗြိတိသျှကျွန်းသစ် ကုမ္ပဏီလုပ်သားတချို့ကို ဖမ်းလျက် ဒဏ်ငွေ ပေါင်နှစ်သိန်းငါးသောင်း

မတရားတောင်းလိုက်သည့်အတွက် ဤသည်ပင်လျှင် ငါတို့အဖို့ သီပေါမင်းက မိုက်မဲစွာ (ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ကလဲ့စားချေနိုင်စရာ) လမ်းစတစ်ခုကို ပေါ်လာသကဲ့သို့ ပြုမိချေသည်။

ထိုအခါ ကျွန်ုပ်တို့ (တပ်များ) သည် သူ့နိုင်ငံတွင်းသို့ ချဉ်းနင်းဝင် ရောက်ကာ ကျွန်ုပ်တို့အရာရှိများက အပိုင်သိမ်း(လိုက်၏။) အိန္ဒိယ တွင် ဤဒေသ၌သာ ဗုဒ္ဓသာသနာထွန်းကားဆဲဖြစ်၍ တိုင်းနိုင်ငံ လည်း လှပသာယာလျက် လူမျိုးမှာလည်း တင်းတိမ်ရောင့်ရဲလွယ် ကြသောကြောင့် သိမ်းယူရက်စရာ မရှိသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သီပေါမင်း၏ နန်းတွင်းသတ်ပွဲများမှာလည်း လူ့တစ်သက်တွင် တစ်ခါမျှသာ ကြုံကြိုက်တတ်၍ ပြည်သူအများကို မည်သို့မျှ မထိခိုက်သည့်ပြင် မကြာမီက ကျွန်ုပ်တို့ မျက်ဝါးထင်ထင် ကြုံတွေ့ သိမြင်လိုက်ရသော ပွဲကြီးမျိုးကိုထား၍ ခေတ်ပြိုင်ကာလကပင် ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း အခြားနေရာများစွာ၌ အပြိုင်ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသော ရက်စက်မှုများနှင့်စာလျှင် စာမဖွဲ့လောက်ဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။ (သီပေါများသည် မင်းသား ငါးကျိပ်မျှ သတ်ချိန်၌ ၁၈၇၇-၇၈ တွင် ရုရှားတူရကီစစ်ဖြစ်၍ လူများစွာ သေသည့်အပြင် နိုင်ငံငယ်များစွာကို ပိုင်ရှင်ပြောင်းလျက် ကျွန်ုပ်ပြုကြရာ သြစတြေးလျ၊ ဗြိတိသျှနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့ကပင် အမြတ်အစွန်းရှိကြသည်ကို စာရေးသူ ရည် ညွှန်းဟန်ရှိသည်။)

သို့သော် ထိုစဉ်အခါက နိုင်ငံတစ်ခုကို ကိုလိုနီအဖြစ် သိမ်းယူခြင်းမှာ ယခုအခါပတ်လည်တွင် လွတ်လပ်ရေးပေးနေသကဲ့သို့ပင် ခေတ်စားခဲ့ ဖူးသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အထက်က ကျွန်တော်ပြောဖူးသကဲ့သို့ ပင် (မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့) နေရာကွက်ကွက်မျှတွင်ဖြစ်သော အခြင်း အရာကြောင့် မဟုတ်မူ၍၊ နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းကိုမိ၍ (မြန်မာ နိုင်ငံကို သိမ်းရန်) ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပြင်သစ်အန္တရာယ်ကို စိုးရွံ့သဖြင့် မြန်မြန်သိမ်းယူဖြစ်ရကြောင်း ဟာဗေက ဆက်လက်ပြောဆိုနေသေးသည်ကို သတိပြုပြီးကြပေမည်။ အောက် စဖို့ ပြင်သစ်စာပေ ပါမောက္ခ 'ဂျန်ဂျီဆက်ဆေဇနတ်' ထံသို့ ၉ မတ် ၁၉၅၄ ရက်စွဲစာတွင် ဟာဗေသည် ဝန်ခံချက်နှင့် အဖြစ်မှန်ကို ပြန်ပြောပြီး နောက်

ပြင်သစ်က တစ္ဆေကို အပြီးအပိုင် မြှုပ်နှံခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြင်သစ်စွက်ဖက်မည် စိုးသဖြင့် ၁၈၈၅ တွင် ကျွန်ုပ်တို့က နိုင်ငံကို သိမ်းယူသည်ဟု ယခုအထိ လက်ခံထားသော အယူအဆကို ကျွန်တော် ယခုအပြီးတိုင် သုတ်သင်ချေမှုန်းနိုင်ပြီဟု ထင်ပါသည်။

ထိုအယူအဆကို ကျွန်တော်တို့ (အစိုးရ) မှတ်တမ်းများကပင် အကျယ်တဝင့် ထောက်ခံလျက်ရှိသည်ဟု ညွှန်းလျက်၊ ကျွန်တော်ပင် ပို၍ လေးနက် ခိုင်မာအောင် ကိမ်းဘရစ်အိန္ဒိယသမိုင်း၊ အတွဲ ၆ တွင် ပါဝင်ရေးသားခြင်း ပြုခဲ့ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် အလွန်အရေးပါသော အချက်တစ်ခုကို မမြင်ချင်ယောင်ဆောင်၍ နေကြသည်။ ယင်းမှာ ပြင်သစ်တို့ကလည်း သူတို့ ကိုယ်ကျိုးကို မျှော်ကိုးလျက် အင်္ဂလိပ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက် မပြုမိအောင် ရှောင်လိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်ကျက်စားရာ ဒေသအပါအဝင်ဟု ရှောင်ပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ထက်ပို၍ ပြောနိုင်သေးသည်မှာ.....မကြာမီကမှ 'ဟတ်စ်' အကြောင်း ကျွန်တော်သိရသည်မှာ သူသည် (က) သစ်တောကုမ္ပဏီပစ္စည်းကို သိမ်းယူခြင်းဖြင့် အင်္ဂလိပ်ကို စစ်မတိုက်သာအောင် လမ်းခင်းမပေးပါနှင့်ဟု အကြိမ်ကြိမ်အခါခါ မြန်မာတို့ကို သတိပေးကြောင်း။ (ခ) (မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြင်သစ်တို့) စီးပွားရှာခွင့်တောင်းလည်းမတောင်း၊ ရလည်းမရဟူသော အချက်များပင် ဖြစ်ပါသည်။

မွန်စီယာဟတ်စ်အကြောင်းကို ဟာဗေသည် ဆက်လက်ဆင်ခြင်လျက် ဆက်လက်၍ သုတေသနပြုပါသည်။

ထိုအတောအတွင်း ဒေါက်တာမောင်မောင်၏ စာအုပ်ထွက်လာသော အခါ မြန်မာဘက်မှ တင်ပြချက်များကို ဖော်ထုတ်ပေးပေးသည်ဟု ချီးမွမ်းကြိုဆိုသော စာတစ်စောင်ပင် ဟာဗေက ရေးလိုက်ပါသေးသည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ခြားရေးရုံး စာကြည့်တိုက်တွင် သုတေသနပြုခွင့်ရသဖြင့် ၁၉၅၇ တွင် ဟာဗေ ပြင်သစ်သို့ ရောက်သွားပါသည်။

အောက်စဖို့ စိန်အံထော်နီကောလိပ်တွင် ၁၉၆၃ ၌ 'အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ၁၈၈၅ တွင် သိမ်းယူခြင်းနှင့် မွန်စီယာဟတ်စ်' ဟူသောအမည်ဖြင့် စာတန်းတစ်စောင်ကို ဖတ်သောအခါ ဟာဗေသည် သူကိုယ်တိုင် ကူညီပါ

ဝင်လျက် ယခင်အနှစ်လေးဆယ်ကျော်က တည်ဆောက်ခဲ့သော သီပေါမင်း နန်းတွင်း ပြင်သစ်ဝတ်ရှုပ်ခြင်း ပုံပြင်ကို အပြီးတိုင် ချေမှုန်းပစ်လိုက်ပါသည်။

ဟာဗေသည် သမိုင်းပညာရှင်လော၊ နယ်ချဲ့ဘက်တော်သားလော ဟူသော အမေးကို အမျိုးမျိုးဖြေနေကြဦးမည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာ သမိုင်းသုတေသနကို ဦးဆောင်သော လူစွမ်းကောင်းဟူသော အချက်ကိုမူ မည်သူမျှ ငြင်းမည်မဟုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း ဖြစ်မြောက်အောင် ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် အားထုတ်ရသည်။ ကိုးကားသော ကျမ်းညွှန်းကို လိုက်၍ နောင်လာနောက်သားတို့ ဆက်လက်ရှာဖွေခွင့်ရသည်။

နယ်ချဲ့မာန်မာနတည်းဟူသော ဝတ်ရုံနီအောက်တွင် ပညာရှင်အစစ် သမိုင်းသုတေသီတစ်ဦး ခိုအောင်းလျက် ရှိနေသည်။ ခွင့်မပြုသည်ကို ရအောင် ယူမည်ဟူသော မီးရှူးတန်ဆောင်ကို စူးစမ်းလိုသော ပညာတတ်လေ့နှင့် ပေါင်းကာ တောက်တောက်ပပ ထွန်းလင်းစေလျက် ဟာဗေသည် မြန်မာ သမိုင်းပညာရှင်တို့ကို ပြီးခဲ့သော အချိန်ကာလ၏ မှေးမှိန်သော လမ်းတစ် လျှောက်ကို ယခုတိုင် လမ်းပြလျက်ရှိနေပါသည်။

၂၀-၁-၇၇ မြန်မာပြန်ပြီး
၃-၃-၇၇ စစ်ဆေးပြီး

ဂျီအီးဟာဗေရေးသားသည့် “မြန်မာနိုင်ငံ ၁၈၈၅ အခြေအနေ”

(တက္ကသိုလ်ပြတိုက်၌ ၂၃ နိုဝင်ဘာ ၁၉၄၉ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ညနေ နှစ်နာရီ ခွဲအချိန်တွင် အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် မနုဿဗေဒအသင်းဥက္ကဋ္ဌ မိန့်ခွန်းအဖြစ် ဟောပြောချက် စာမူကို လက်ရေး သန့်သန့်ထင်းထင်း ရေးထားသဖြင့် စာတန်းဖတ်သည့်သဘော ဖတ်ပြဟန်ရှိသည်။ တည်းဖြတ်ရန် မလိုကြောင်း တွေ့ရသည်။

နိဒါန်းတွင် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း ဟာဗေက ‘သာယာလှပ၍ အလိုရမ္မက်နည်းသော ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်နိုင်ငံ’ တစ်ခုဟု ဖော်ပြသော ဒေသကို သိမ်းယူရသည်မှာ သနားဖွယ်ဖြစ်၍ လက်ငင်းပေါ်ပေါက်သော အကြောင်း၏ အတိမ်အနက်ကြောင့် မဟုတ်မူ၍ နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းကို မျှော်ခေါ်လျက် သိမ်းယူမိကြောင်း ဖွင့်ထုတ်ဝန်ခံပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (ဗြိတိသျှနှင့် ထိပ်တိုက်တိုးရမည်ရှိသောအခါ) ပြင်သစ်က နောက်ဆုတ်သွားသော်လည်း ဟာဗေက ယာယီမျှသာဟု ထောက်ပြလျက် ဘုံဘေးဘားမား ရောင်းဝယ်ရေးကော်ပိုရေးရှင်းအမှုသည် ဗြိတိသျှအတွက် မကျေနပ်ကြောင်း ဖော်ထုတ်ရန် အကွက်တစ်ခုဖြစ်၍ ပါဝင်စွက်ဖက်ခွင့်ကို လမ်းစဖော်ပေးခဲ့ပါသည်ဟု ဆို၏။

အလုပ်မှ ၁၉၃၃ တွင် ဟာဗေအနားယူ၍ မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာသွားသောအခါ ၁၉၃၁ ခု တောင်သူလယ်သမား အရေးတော်ပုံ (ဆရာစံသူပုန်)

ပြီးစဖြစ်ရာ မြန်မာနှင့် ဗြိတိသျှဆက်ဆံရေးတွင် မယုံသင်္ကာရှိခြင်း၊ ခါးသီးခြင်းဟူသော ပတ်ဝန်းကျင်စိတ်ထား မသိုးမသန်များရှိနေသောကြောင့် ဟာဗေ၏ ဟောပြောချက်တွင် တောင်သူတို့ကို သူပုန်ဟု ပြောရမည့်အခါ နယ်ချဲ့ဘက်တော်သား၏ လေအတိုင်း 'ဘုန်းကြီးတု' နှင့် 'မှော်ဆရာလိမ်' တို့၏ ဆူပူသောင်းကျန်းမှုမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု တင်ပြခဲ့သည်။

ယခင်အထက် ရေးသားပုံနှိပ်ဖူးသော စာတို့နှင့် မတူသည်ကား ယခု ဟောပြောချက်တွင် သက်ညှာစွာ ဖော်ပြခြင်း ပြုသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဗြိတိသျှအုပ်စိုးသူသည် အခြေအနေများစွာကို မသိနားမလည်သဖြင့် မှားယွင်းကြောင်း တင်ပြသည်။)

အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ၁၈၈၅ က၊ ကျွန်ုပ်တို့ သိမ်းယူပြီး ခေတ်နှင့် မလျော်တော့ပါဟု ယူဆလျက် ဘုရင်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၃၁ တွင် သူပုန်ကို နှိမ်နင်းရန် တပ်မဟာတစ်တပ်လိုသည်။ တစ်ဆယ့်ရှစ်လကြာအောင် နှိမ်နင်းယူရသည်။ သူပုန်တို့သည် မင်းခမ်းမင်းနားတို့ကို ထင်ထင်ရှားရှား သုံးကြောင်းတွေ့ရသောအခါ ယင်းတို့၏ သဘောအဓိပ္ပာယ် မည်သို့ရှိသည်ဟုပင် ကျွန်ုပ်တို့ မပြောတတ်တော့ချေ။ ခေါင်းဆောင်တို့မှာမူ ဘုန်းတော်ကြီးများဖြစ်၍ လူဝတ်လဲပေးရမည့်သူများဖြစ်သော်လည်း ဘုရင်စနစ်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ဖျက်စဉ်ကပင် ရဟန်းကို အရေးယူနိုင်သည့် အာဏာပိုင်ကိုလည်း ရုတ်သိမ်းပြီးခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

အများကြားသိပြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း ယခုအစည်းအဝေးမှာ အသင်း၏ ၄၆၇ ကြိမ်မြောက်အစည်းအဝေးဖြစ်ပါသည်။ အသင်းကို ဇန်နဝါရီ ၁၉၀၉ ခုက တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အောက်စဖို့တွင် ကျွန်တော်တို့ အသင်းသည် အသက်အရင့်ဆုံးအသင်းတစ်ခု ဖြစ်မည်ဟုပင် ထင်မိပါသည်။ လေးစားကြည်ညိုရင်းရှိသည့် အသင်းကို စတင်တည်ထောင်သော 'ဟနရီဗာလဖာ' နှင့် ဒေါက်တာ 'မာရက်' တို့ သေရွာမှ ရှင်ပြန်ခဲ့သော် ယနေ့ မနုဿဗေဒပုံစံကို မည်သို့အယူရှိသည်ဟု မပြောတတ်ပါ။

ဤပညာကို ဦးစားပေးလျက် ကိုလိုနီဆိုင်ရာ အစိုးရတို့က အသိအမှတ်ပြု၍ ယင်းတို့၏ ရုံးများတွင် ရာထူးတည်ထွင်လျက် ရာထူးခန့်ထားခြင်းတို့ကိုကား ဝမ်းသာအားရ ရှိကြလိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကိုလိုနီနိုင်ငံ၌ လက်တွေ့

မည်သို့ဆောင်ရွက်ကြမည်ကိုကား မသိနိုင်ပါ။ အနာဂတ်အရေးသာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဤပညာကို ယခင်ယခင်ကသာ တတ်မည်ဆိုလျှင် ကျွန်တော်တို့ ကြုံခဲ့ရသော အခက်အခဲတို့ကို မည်သို့လွတ်မြောက်နိုင်ခဲ့မည်ဟူ၍ကား ကျွန်တော်ပြောတတ်ပါသည်။

သိပ္ပံပညာ စစ်စစ်တစ်ရပ်သည် မည်သည့်အမှုကို ပြုနိုင်ပါသနည်း။ ဂုဏ်ပြုဖွဲ့ခံပွဲတို့၌ ပဋိသန္ဓာရစကား ဆိုကြရာသည် 'သိပ္ပံပညာစစ်စစ်သည် ထာဝစဉ် ရှင်သန်ပွားများပါစေသတည်း။ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း၏ အစီးအပွားမဖြစ်စေသတည်း။' ဟု ဆုတောင်းခြင်း ပြုကြသကဲ့သို့ပင် မနုဿဗေဒလည်း သိပ္ပံပညာစစ်စစ်တစ်ရပ်ဖြစ်၏။ ယင်းကဲ့သို့ပင် သဘောထားရချေမည်။ ထာဝရ ဘုရားတည်းဟူသော တန်ခိုးတော်ရှင်ဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းလေ့လာခြင်း ပညာသည် လူအပေါင်း၏ ကယ်တင်ခြင်းကိုညွှန်း၏။ ဆေးပညာသည် လူ့ခန္ဓာကိုယ်၏ ဆန်းကျယ်ပုံကို စူးစမ်းလျက် ဝေဒနာကို ကုစားလို၏။ ထို့အတူ မနုဿဗေဒလည်း လူနှင့်စပ်သမျှကို လေ့လာသည်။

အထူးသဖြင့် လူမှုဆက်ဆံရေး၊ မနုဿဗေဒသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မည်သို့ ပြုမူဆက်ဆံခြင်းရှိသည်ကို မှတ်သားလိုသည်။ မည်သို့ဖြစ်စေ 'သတည်း' ဟူသော ဆန္ဒမပါချေ။ သို့သော် လူဟူသော သတ္တဝါအုပ်စုသည် အဘယ်ကြောင့် ဤအခြင်းအရာတွင် ဤသို့ပြုမူသည်ဟု မသိပါလျှင် ကရုဏာသက်ဖွယ် ကြုံလျှင် မည်သို့ကူညီကြမည်နည်း။ အနည်းငယ်မျှ သိလျှင်ပင် တိုး၍ ဖိစီးနှိပ်စက်မိကြမည်မဟုတ်ဟု သာဓကပြလိုပါသည်။ သာဓကမှာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ဆိုင်သည့် သမိုင်းဆန်လွန်းသည်ဟု မမှတ်ကြပါနှင့်ခင်ဗျား။

ပြင်သစ်လက်တွင်းသို့ ကျသွားမည်စိုး၍ ကျွန်တော်တို့ ၁၈၈၅ တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်ကလည်းကောင်း၊ ထို့နောက်လည်းကောင်း၊ အင်ဒိုချိုင်းနားဒေသတွင် ပြင်သစ်တို့နယ်ချဲ့လျက်ရှိ၏။ မြန်မာနိုင်ငံ ၁၈၈၅ နှစ်ဦးတွင် ရှေ့တော်ပြေးများ လွတ်ထားပြီးဖြစ်သော်လည်း ခေတ္တမျှ ဆုတ်ဆိုင်းစဉ် ကျွန်တော်တို့က အခွင့်ကောင်းယူ၍ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ခင်ဗျားတို့ မကြာခဏ ကြားဖူးကြမည်မှာ မင်းပြုသူ၏ ကမောက်ကမ အုပ်ချုပ်ပုံကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော ဆင်ခြေ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ယင်းနှင့် မည်သို့မျှမဆိုင်ချေ။ အထက် (ခြောက်နှစ်

ကျော်) က သားချင်း (လေး) ဒါဇင်ကျော်ကို သီပေါမင်းက မိမိအတွက် ရာဇပလ္လင်မြီစေရန် သတ်ခဲ့သည်လည်း မှန်ပေ၏။ ဤအကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ ပြည်သူတို့ ကြားသိရသောအခါ အပြင်းအထန် တုန်လှုပ်ကြသည်လည်း မှန်၏။ သို့သော် ဗြိတိသျှအစိုးရသည် သူ့နိုင်ငံ၊ သူ့လူမျိုး၊ သူ့နိုင်ငံရေး ဖြစ်သည်။ သတင်းစာပါဖော်ပြချက်များလည်း ချဲ့လွန်းသည်ဟုသာ သဘောထားခဲ့သည်။

ဤကိစ္စဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာလွန်ပြီး၍ ၁၈၈၅ ရောက်သောအခါတွင်မှ ကျွန်ုပ်တို့ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းကား တိုင်းနိုင်ငံကို စင်စစ် သိမ်းယူလိုခြင်းမဟုတ်။ ပြင်သစ်တို့ တက်လမ်းပွင့်ကြောင်း သိသောအခါ ထိတ်လန့်ခြင်း (မနာလိုခြင်း) ဖြစ်လျက် ပြင်သစ်တို့ ပြည်တွင်းရေးကြောင့် ယာယီမျှ အရှိန်တန်၍ နောက်ဆုတ်စဉ် သီပေါမင်းက ဗြိတိသျှကျွန်းသစ် ကုမ္ပဏီလုပ်သားတချို့ကို ဖမ်းလျက် ဒဏ်ငွေပေါင် နှစ်သိန်းငါးသောင်း မတရားတောင်းလိုက်သည့်အတွက် ဤသည်ပင်လျှင် ငါတို့အဖို့ ပထမတန်း မကျေနပ်ဖွယ်ကိစ္စဟူ၍ ပြနိုင်စရာ သီပေါမင်းက မိုက်မဲစွာ (ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ကလဲ့စားချေရင်စရာ) လမ်းစတစ်ခုကို ဖော်ပေးသကဲ့သို့ ပြုမိချေသည်။ ငွေမတရားတောင်းခြင်း ဆိုသည်မှာ နယ်ချဲ့ဝါဒဖြန့်စကားသာဖြစ်၍ လူများကို အကျဉ်းချထားခြင်း မဆိုထားဘိ ဖမ်းဆီးခြင်းမျှပင် မပြုခဲ့ချေ။

ထိုအခါ ကျွန်ုပ်တို့ (တပ်များ) သည် သူ့နိုင်ငံတွင်းသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်ကာ ကျွန်ုပ်တို့ အရာရှိများက အပိုင်သိမ်းယူခြင်း မပြုမူဘဲ သီပေါမင်းကြောက်ရုံမျှ စစ်အင်္ဂါအသင့်အတင့် ခင်းကျင်းပြလျှင် တော်လောက်ပါပြီဟု ဟု အကြံဉာဏ်ပြုသည်ကို ဆန့်ကျင်၍ သူ့ကို နန်းချဖမ်းယူပြီးနောက် သူ့နိုင်ငံကို သိမ်းယူခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယတွင် ဤဒေသ၌သာ ဗုဒ္ဓသာသနာထွန်းကားဆဲဖြစ်၍ တိုင်းနိုင်ငံလည်း လှပသာယာလျက် လူမျိုးမှာလည်း တင်းတိမ်းရောင့်ရဲလွယ်ကြသောကြောင့် သိမ်းယူရက်စရာ မရှိသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။

သီပေါမင်း၏ နန်းတွင်းသတ်ပွဲမျိုးမှာလည်း လူတစ်ဆက်တွင် တစ်ခါမျှသာ ကြုံကြိုက်တတ်၍ ပြည်သူအများကို မည်သို့မျှ မထိခိုက်သည့်အပြင် မကြာမီက ကျွန်ုပ်တို့ မျက်ဝါးထင်ထင် ကြုံတွေ့သိမြင်လိုက်ရသော ပွဲကြီးမျိုးကိုထား၍ ခေတ်ပြိုင်ကာလကပင် ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း အခြားနေရာများစွာ၌ အပြိုင်ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသော ရက်စက်မှုများနှင့် စာလျှင် စာမဖွဲ့လောက်

ဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။ (သီပေါမင်းသည် မင်းသားငါးကျိပ်မျှ သတ်ချိန်၌ ၁၈၇၇/၈ တွင် ရှားတူရကီစစ်ဖြစ်၍ လူများစွာသေသည့်အပြင် နိုင်ငံငယ်များစွာကို ပိုင်ရှင်ပြောင်းလျက် ကျွန်ပြုကြရာ သြစတြေးလျ၊ ဗြိတိသျှနှင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံတို့ အမြတ်အစွန်းရှိကြသည်ကို စာရေးသူက ရည်ညွှန်းဟန်ရှိသည်။) သို့သော် ထိုစဉ်အခါက နိုင်ငံတစ်ခုကို ကိုလိုနီအဖြစ် သိမ်းယူခြင်းမှာ ယခုအခါပတ်လည်တွင် လွတ်လပ်ရေး ပေးနေသကဲ့သို့ပင် ခေတ်စားခဲ့ဖူးသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ၊ အထက်က ကျွန်တော်ပြောဖူးသကဲ့သို့ပင် (မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့) နေရာကွက်ကွက်မျှတွင်ဖြစ်သော အခြင်းအရာကြောင့်မဟုတ်မူ၍ နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းကို မှီ၍ (မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းရန်) ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့လျှင် မြန်မာထီးနန်း ကွယ်ပျောက်ပြီးနောက် တပါးတည်း အခြင်းအရာများစွာလည်း ကွယ်ပျောက်ရပါသည်။ နမူနာတစ်ခု ပြရသော် သစ္စာရေတိုက်ခြင်း အလေ့အထမှာ တိမ်ကောသွားသော အလေ့အထတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့သည် မင်းဧကရာဇ်အပေါ်တွင် တစ်ပါးတည်းသော အရှင်သခင်အဖြစ် စွဲမြဲကြောင်း ကမ္ဘာဒေသများစွာ၌ လုပ်ထုံးရှိသလို ဘုရားအစရှိသည်တို့ကို တိုင်တည်၍ သစ္စာရေသောက်ကြ၏။

ပဋိညာဏ်တရားတော်ဟောင်း စာရင်းတော်ဝင်ကျမ်းစာခန်း၌ လင်္ကာ ၂၃ တွင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် မိမိ၌အပြစ်ကင်းကြောင်း ကျိန်စာကို စက္ကူတွင် ရေး၍ ရေ၌စိမ်ကာ သောက်၍ ပြောတိုင်းအပြစ်မကင်းသော် ကိုယ်တွင် ဖောယောင်၍ ပုပ်ပွလာမည်ဖြစ်သည်ဟု ပါရှိ၏။ မြန်မာတို့၏ သစ္စာရေကား ရေတွင် ဓားလှံစိုက်၍ သစ္စာပျက်သော် ဓားဘေးလှံဘေးနှင့် သေပါစေသားဟု ကျိန်စာတိုက်ရသည်။ (မြန်မာနိုင်ငံ၌ အမှုထမ်းဖူးသော) အင်္ဂလိပ်အရာရှိတိုင်းကို 'သစ္စာရေဟူသည် သိပါသလား' ဟု မေးကြည့်ရာ သိသူတစ်ယောက်မျှ မတွေ့သဖြင့် ၁၈၈၅ နောက်ပိုင်း၌ လုံးဝတိမ်ကောသွားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။

ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်လည်း မကြားဘူးပါ။ သမိုင်းသုတေသနပြုရင်း မှေးမှိန်လျက်ရှိသော ရှေးစာမူတစ်ခု၌ ဖတ်မိခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ အံ့ဩရပြန်သည်ကား နောင်အခါ ဤလေ့ ယခုတိုင်ရှိနေသေးသည်ကို သိပါလျက် ကျင့်သုံးနေသည်ကို မျက်မြင်တွေ့ရပြန်ပါသည်။

သို့သော် ကျွန်ုပ်သိမ်းယူသော မြန်မာနိုင်ငံခေါ် မြန်မာပြည်မ၌ မဟုတ်ပါ။ ထိုဒေသမှာ များစွာအတွင်းကျ၍ မြင့်သော တောင်ပေါ်အရပ်ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ သိမ်းယူလျက် မြန်မာနိုင်ငံ အဝင်အပါဟု စုပေါင်းလိုက်သောအခါ ကျွန်ုပ်တို့လက်အောက် မြန်မာနိုင်ငံသည် ယခင် မင်းနိုင်ငံထက် နှစ်ဆမျှ ကျယ်ပြန့်သွားပါသည်။ (အံ့ဩဖွယ် လုပ်ကြံရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကုန်းမြင့်နိုင်ငံတို့မှာ မြန်မာဧကရာဇ်ပိုင်ပဒေသရာဇ်နိုင်ငံများသာဖြစ်၏။)

ထိုဒေသတွင် နေသူတို့မှာ မြန်မာမဟုတ်။ မြန်မာတို့ မည်သည့်အခါမျှ မြင်ဖူးခြင်း မရှိသော မျိုးတူစုများဖြစ်၏။ အချို့သော် တောင်ပေါ်နိုင်ငံငယ်ဖြစ်၍ ပိုင်ရာဆိုင်ရာ စော်ဘွားစော်ခံရှိလျက် ထိုသို့သော ရှမ်းနိုင်ငံငယ်များတွင် သစ္စာရေတိုက်သည်ကို ကျွန်တော်မြင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ယင်းသို့ ထူးထူးခြားခြား ကျွန်တော်ကံကောင်းခြင်းမှာလည်း ထိုဒေသများသို့ တာဝန်နှင့် သွားရခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ အမျိုးသားအရာရှိအရောက်အပေါက်နည်းသော ဒေသများသာ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာပြည်မ၌သာ အမှုထမ်းဖူးသော အင်္ဂလိပ်အရာရှိများသာ မဟုတ်၊ 'ဗိုလ်ဆန်သော' မြန်မာတို့လည်း ဤအခြင်းအရာမျိုးကို မသိကြတော့ပါ။ (မြန်မာ) ဘုရင်စနစ်အုပ်ချုပ်ပုံမှာ အကဲ့ရဲ့ခံရသော အုပ်ချုပ်ပုံဖြစ်၍ လူငယ်နောက်ပေါက်တို့ နိုင်ငံရေးနိုးကြားစိတ်ရှိလာကြသောအခါ မင်းဟူသည် မလိုလားအပ်သော ခေတ်နောက်ဆွဲပုံဖြစ်၍ ပါလီမန်စနစ် သမ္မတနိုင်ငံသာလျှင် ကျေနပ်ဖွယ် လိုလားအပ်သည့်ပုံစံဟု စွဲမှတ်လာကြသည်။ ပြည်သူလူထုကား ဤသို့နားမလည်ပါ။ သူတို့နှစ်သက်သည်ပုံစံကို အရပ်ရပ် မြန်မာဇာတ်ခုံတွင် အနောက်နိုင်ငံ၏ လွှမ်းမိုးခြင်း ဩဇာမပါဘဲ မြင်နိုင်ပါသည်။

လူများစု နေထိုင်ရာ မြို့ငယ်နှင့် ရွာများတွင် အလွန်လူကြိုက်များသော သဘင်သည်စစ်စစ်မဟုတ်လှသည့် ပွဲများကို အချို့ရာသီ၌ ကြည့်လေ့ရှိကြရာ ကျွန်တော်တို့ ရုပ်ရှင်တိုးသော ပရိသတ်ထက် အထူးအထည်များသည်ဟု ဆိုနိုင်လောက်သည်။ အဆွဲဆောင်နိုင်ဆုံးသော ပြကွက်တစ်ကွက်မှာ ရာဇပလ္လင်ပေါ်တွင် မင်းထွက်သောအခန်းဖြစ်သည်။ ထွက်နေသော မင်းသည် နိုင်ငံရေးဇာတ်ကောင်မဟုတ်၊ ရက်စွဲတပ်၍ရသော သမိုင်းကဏ္ဍတွင်း၌ မပါ။ ပုံပြင်စွက်သော သမိုင်းမှ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်သောကြောင့် အများတကာ သိပြီး ဇာတ်လမ်းလည်း ဖြစ်သည်။ အသင့်အတင့် မွမ်းမံလျက် ရယ်ကြ၊ ငိုကြ၊ ချစ်ကြ၊ မုန်းကြ

နှင့် ကောင်းလိုက် ဆိုးလိုက်တို့ကို ပြသမြဲတည်း။ မင်းသည် သီးသန့်ထိုင်လျက်၊ တောက်ပြောင်သည့် အဝတ်တန်ဆာများ ဝတ်ဆင်လျက်၊ မိဖုရားမောင်းမမိသံ အလှမယ်များရံလျက်၊ ပညာရှိအမတ်များ ခစားလျက်၊ ရံဖန်ရံခါ မင်းသည် ဇာတ်ထုပ်တစ်ခုလုံး၏ အရေးအပါဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဇာတ်ဆောင်မဟုတ်သည့်တိုင်အောင် ကြည်ညိုလေးစားဖွယ် ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်ထင်ကြ၏။

နောက်တစ်မျိုး ဆက်၍မဆွေးနွေးမီ သစ္စာရေနှင့်ဆိုင်သမျှ အကြောင်းအရာတို့ကို ပြန်၍ ဖော်ပြလိုပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဤစာတန်း၏ ရည်ရွယ်ရင်းကို ပို၍ သဘောပေါက်နိုင်ပါသည်။ ၁၈၈၅ မှစ၍ ယင်းခလေ့ပျောက်သည်။ အင်္ဂလိပ်အရာရှိများ မကြားဘူးချေ။ အင်္ဂလိပ်နှင့် အပေါင်းအသင်းများသော ဗိုလ်ဆန်သည့် လူတန်းစားလည်း ပထမစာသင်ခန်း၊ နောင်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်စဉ်နှင့် နိုင်ငံရေးဆောင်ရွက်စဉ် ယင်းအကြောင်းကို သိထားဦး၊ ရှေးဆန်၍ သဘောယုတ္တိကင်းသော အမှုဟု ရှေးဘုရင်မင်းတို့နှင့်စပ်သမျှကို ပစ်ပယ်သကဲ့သို့ပင် အလေးဂရုမထားဘဲ နေမည်။ သို့သော် လူထုကမူ ဇာတ်ခုံပေါ်၌ ကပြနေသည်ကိုမြင်ရသဖြင့် မင်းနှင့်တကွ နန်းခလေ့ကို မမေ့။ ရှမ်းစော်ဘွားတို့ ရှိရာတောင်ပေါ်ဒေသ၌မူ သစ္စာရေသည် ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ဖွယ်မဟုတ်။ ယခုအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရား၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ကျွန်တော် ဆက်လက်ဖော်ပြလိုသော ကိစ္စတစ်ရပ်မှာ သာသနာပိုင်ဟူသော မြန်မာမင်း၏ ထီးနန်းနှင့် တွဲလျက် ၁၈၈၅ တွင် တိမ်ကောရရှာသော (အာဏာပိုင်တစ်ရပ်) ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတိုင်းရင်းသား သာသနာ့အုပ်ချုပ်ရေးဟူ၍ မင်းက တီထွင်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်၏။ မည်သို့ဆောင်ရွက်အောင်မြင်သည်ကို ရိပ်စားမိလေအောင် သာသနာ၏အကြောင်းက စ၍ ပြောရပါမည်။

မြန်မာ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် အခြား တယူသန်တို့ထက် သန့်စင်သော အစဉ်အလာရှိသည်။ ရဟန်းကို စီးပွားဥစ္စာကုံလုံလျက် နိုင်ငံရေးဩဇာကြီးသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် မည်သည့်အခါကမျှမတွေ့ခဲ့ရချေ။ ကြီးငယ်မရွေး မည်သူ့ကိုမဆို ရဟန်းသည် ဆိုဆုံးမနိုင်သော ဩဇာရှိပါသည်ဟု ကန့်ကွက်သည့်တိုင်အောင် ရဟန်းသည် အလွန်တည်ငြိမ်လျက် လောကီမဆန်ဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် ရံဖန်ရံခါ ရှေ့တန်းခေါင်း

ဆောင်ကဲ့သို့ထင်ပေါ်စရာရှိသည်။ သို့သော် ဗဟိုချုပ်ကိုင်ထားသော အဖွဲ့အစည်းမရှိ။ အလျောက်ပတ်သူကို သင်္ကန်းချွတ်စေဟု အမိန့်အာဏာထားနိုင်သော အဆင့်ဆင့်အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်အရာရှိများ မရှိ။

ဘုရားဟောကြားသော တရားတော်အရ ရဟန်းအားလုံး တူညီသည်ဟု မြန်မာတို့ ပြောလေ့ရှိသည်။ ရဟန်းတို့တွင် အာဏာပိုင်ထား၍ မသင့်။ တရားတော်နှင့် မညီညွတ်မည်ကို စိုးရိမ်သည်။ ဆန်းသောအချက်မှာ အမိန့်အာဏာမပါသော်လည်း ရဟန်းအဖွဲ့အစည်းသည် အောင်မြင်လျက်ရှိနေခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထေရ် (ရဟန်းကြီး) နှင့် ဒကာ၊ ဒကာမငြိုငြင်လျှင် လဇ္ဇိပေသလ မဟုတ်သော ရဟန်းသည် အလိုအလျောက် မိမိစိတ်၌ပင် ပူပန်ခြင်းဖြစ်လျက် သင်္ကန်းကိုချွတ်၍ ရဟန်းကျောင်းမှ ဖယ်ခွာသွားသည်။

ချွင်းချက်အားဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို မမှုဟု နေရဲလျှင် နေ၍ရခြင်းဖြစ်ရာ အမှန်တကယ် ဆိုးသူများမရှက်မကြောက်ရှိကြောင်းတွေ့ရပြန်သည်။ ယင်းသို့ အလွန်ဆိုးသော အခြေအနေရှားသည်။ ရှိသည်။ ဖယ်ရှား၍မရ။ ကိုယ့်ဘာသာဆုံးမနိုင်သော အသိစိတ် ကျန်သူကသာ အမှားကို ဝန်ခံမည်။ အမှားပြုမိသည်ဟု ဝန်ခံဘဲ ငြင်းနေသမျှ ထိုသူကို မည်သို့မျှ မတတ်နိုင်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ရဟန်းခံစဉ်ကပင် ထိုသူသည် မုသားစကားမဆိုဟု ကြေညာပြီးဖြစ်ရကား ယင်းကို ဆန့်ကျင်၍ မည်သူကမျှ ပြောရဲဆိုရဲ မရှိပါ။ ဘုရားဝတ်ရုံတော်ကား ဤမျှ တန်ခိုးကြီးပါ၏။

ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် မည်သည့်မဟာမေဒင်၊ ဗုဒ္ဓ၊ ခရစ် (ကက်သလစ်၊ သို့မဟုတ် ပရိုတက်စတင့်) နိုင်ငံဖြစ်စေ၊ ပြည်သူလူထုသည် ရိုးသည်။ အသိဉာဏ်နည်းသည်။ အယူသည်းသည်။ ရဟန်းသည် လူနှင့်ဘုရားကြားရှိ လူအမျိုးအစားဖြစ်၍ လူနှင့်ဘုရားကို ဆက်သွယ်မိအောင် ပြုနိုင်စွမ်းသူများဟု အထင်ကြီးသည်။ ဗုဒ္ဓအယူတွင် ထိုသို့ဆက်သွယ်နိုင်သည်ကို မယုံ။ ပယ်သည်ဟု ဆိုသည့်တိုင်အောင် ဘုန်းကြီးသည် အိမ်ယာထောင်ခြင်းမပြု။ လူဝတ်ကြောင်နှင့် အဆက်အသွယ်ကင်းနိုင်သမျှ ကင်းအောင်အတူမနေ။ ပူဇော်ပသခြင်းကို ဦးဆောင်ဦးရွက် မပြု။

မင်းညီမင်းသားကအစ ဘုန်းကြီးရှေ့ရောက်လျှင် ဒူးညွတ်၍ ရှိခိုးသည်။ ကြီးကျယ်သော အခမ်းအနားများတွင် အမျိုးသမီးတို့နှင့် ဆံ့ရှည်ထားသော အမျိုးသားတို့သည် လမ်းဘေး၌ တန်းစီ၍ နဖူး မြေထိနေကြကာ

ဘုန်းကြီးများ ဆံပင်ကိုနင်း၍ လျှောက်သွားစေရန် ယင်းတို့၏ဆံပင်ကို မြေတွင် ဖြန့်၍ ခင်းကြသည်။ ထိုမျှနိမ့်ချလျက် မြောက်ပင့်သောအခါ သမာဓိကြီးသူ တို့ကို မည်သို့မျှ ထိခိုက်မည်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်မခိုင်သူတို့တွင် တုန် လှုပ်သည်။

ဘုန်းကြီးသည် မန္တယား အင်းအိုင်ဘက်သို့ ယိုင်၍နေပါမူ မည်သို့ ဖြစ်မည်ကို ချင့်ချိန်ကြည့်ရန် လိုပါသည်။ ယခင်နှစ်ပေါင်းရာထောင်ကပင် ဤသို့ဖြစ်ဖူးသည်ဟု ပြောနိုင်သော ဖြစ်လေ့ရှိသည့်အဖြစ်အပျက်တစ်ခုကို ဖော်ပြပါသည်။

ဗုဒ္ဓစာပေ မလေ့လာသော တောရွာ ဘုန်းကြီးတစ်ပါးသည်။ အင်းနှင့် ဂါထာမန္တယားတို့ကို ဆည်းပူး၍ မကြာမီ ငါ့အား သတ္တဝါအပေါင်းကို ကယ် တင်ရမည်ဟု အထက်အမိန့်ရသည်ဟု ပြောလာပေလိမ့်မည်။ ဆည်းကပ်သူ လည်း များလာသည်။ ငါသည်ပင်လျှင် သာသနာပြု မင်းကောင်းမင်းမြတ် ဖြစ်ရတော့အံ့ဟု ဆက်လက်၍ အာရုံတွင် ထင်လာချေဦးမည်။ စိတ်၌ ထင် သမျှ မြင်သမျှကို ဖွင့်ဟ၍ ရွာသားတို့ကို ချက်ချင်းပြောမည် မဟုတ်ပါ။ ဆည်းကပ်သူများကမူ ဘုန်းကြီးကို စံထားကြ၏။ လူငယ်များစွာသည် သူ ညွှန်းသလို သီလစောင့်ကြမည်။ တရားထိုင်ကြမည်။ ဒကာ၊ ဒကာမတို့က ငါတို့ဘုန်းကြီးသည် ဖွင့်ဟ၍ ဝန်မခံသော်လည်း စေတလုံးရသည်ဟု ပြော စပြုလာသည်။ ဘုန်းကြီးကမူ သူ့အယုံရဆုံးဟုသတ်မှတ်သည့် အတွင်းလူ တို့ကိုသာ သစ္စာရေတိုက်လျက် ရည်မှန်းချက်ကို ဖွင့်ဟပြောဆိုထားမည်။ နောက်ဆုံး၌ ပရိသတ်အားကောင်းပြီဟု ထင်သောအခါ လက်ရှိမင်းကို အံတု လျက် သူပုန်ထသဖြင့် ကြေကွဲဝမ်းနည်းဖွယ်များကို ဆက်၍ ကြံရပါတော့ သည်။

ဘုရင်ဖြစ်သူသည် ယင်းကိစ္စမျိုးကို တားမြစ်နိုင်အောင် တစ်စုံတစ်ခု ပြုရာ၏ဟု ယခု ခင်ဗျားတို့ကို မြင်ပြီဟု ထင်ပါသည်။ မင်းဧကရာဇ်ဟူ သည် သာသနာစောင့်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ လူတို့တရားစောင့်ရန် အဖသဖွယ် တာဝန်ယူရ၏။ ထိုမျှသာမကသေး အုပ်ချုပ်သည့် မင်းဟူ၍ အန္တရာယ်ကို တဘက်ဘက်မှ တားဆီးနိုင်အောင် ဘုန်းကြီးတို့ကိုလည်း ထိန်းနိုင်ပေမည်။ ယင်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်စေရန် သာသနာစောင့်အဖွဲ့ဟူ၍ ရှိ၏။

ဘုရင်သည် မိမိ၏ ငယ်ဆရာကို ရှေ့ဆောင်ပြု၍ သာသနာစောင့်

အဖွဲ့ကိုဖွဲ့သည်။ အဖွဲ့ဝင်တို့မှာ ထေရ်ကြီး ဝါကြီးများ ဖြစ်ကြပါသည်။ သို့သော် ဘုရင်မင်းမြတ်၏ စိတ်တိုင်းကျ ရွေးချယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကာ ဝါရင့်အမတ်တစ်ဦးက လုပ်ထုံး၊ လုပ်နည်းမှန်ကန်၍၊ (ဘုရင့်ဆန္ဒနှင့်ညီညွတ်) ရန် အမြဲကြပ်မတ်လျက်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ (ဂိုဏ်းအုပ်၊ ဂိုဏ်းထောက်) ထေရ်ကြီးများနှင့် ယင်းအဖွဲ့သည် အမြဲဆက်သွယ်လျက် ရာထူးကြီးငယ်စဉ်၍ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းပုံပေါ်လာပါသည်။ ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့် အတိုင်း သာသနာရေးရာစစ်စစ်အားဖြင့် (ဝိနည်းတော်က ပြဋ္ဌာန်းခြင်း မပြုထားသောကြောင့်) ယခု အဖွဲ့အစည်းမျိုးကို ဘုန်းကြီးများအဖို့ ထူထောင်ရန် မဖြစ်နိုင်သော်လည်း မင်းမိန့်ဖြင့် လုပ်၍ကား ဖြစ်၏။ မင်းမိန့်ကိုလည်း နှစ်သက်၏။

သာသနာစောင့်အဖွဲ့တွင် ဘုန်းကြီးစာရင်း ရှိသည်။ ဘုန်းကြီးတစ်ပါးစီ၏ ကိုယ်ရေးရာဇဝင်ရှိသည်။ မည်သည့်ကျောင်း မည်သည့်ဆရာကို ဥပဇ္ဈယ်ပြု၍ ရဟန်းခံသည်။ မည်သို့ ပညာဆည်းပူးသည် စသည်ဖြင့် သိသည်။ (တစ်ကျောင်းမှတစ်ကျောင်း) တစ်ရပ်မှတစ်ရပ်ပြောင်းလျှင် မည်သည့်အရပ်က မည်သူ့တပည့်ဟု ပြောရ၏။ လိုအပ်လျှင် ဂိုဏ်းထောက်၊ ဂိုဏ်းအုပ်နှင့် မြို့စား မြို့ဝန်တို့ ပါဝင်လျက် မင်းထံအစီရင်ခံခြင်း၊ အဖွဲ့ထံ တင်ပြခြင်းပြု၍ မသင်္ကာဖွယ် ဘုန်းကြီးကို သင်္ကန်းချွတ်စေပါသည်။

အလေးပေး နှိပ်ကွပ်သော ပြစ်မှုမှာ အင်းအိုင်၊ ခါးလှဲ၊ လက်ဖွဲ့၊ မှော်ပညာ လိုက်စားခြင်းဖြစ်၍ ယင်းသို့ မလိုက်စားရဟု ဝိနည်းတော်ကလည်း မြစ်တား၍ လက်တွေ့မှာလည်း သူပုန်ထရာသော အကြောင်းဖြစ်၏။ ကျူးလွန်သည့် ဘုန်းကြီးကို လူဝတ်လဲစေပါသည်။ ရဟန်းခံစဉ်ကပင် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်၏ အပြစ်ကြီးငယ်တို့ကို သွန်သင်ပြီးဖြစ်၍ မည်သည့်အမှုကိစ္စကို ပြုလျှင် ငါသည် ရဟန်းဘောင်နှင့် မလျော်ဟု အပြစ်ကျူးလွန်သူသည် သိပြီးဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင်က ပြတ်သားစွာ သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ နတ်မိစ္ဆာ၊ ဘုတ်ပြိတ္တာနှင့်ဆိုင်သော ပညာရပ်တို့မှာ ဗုဒ္ဓအဆုံးအမတို့နှင့် မည်သို့မျှမပတ်သက်သည့်ပြင် မကောင်းသော အကျိုးသက်ကိုသာ ရည်ညွှန်းသဖြင့် ပြင်းစွာ မြစ်တားတော်မူ၏။ ရဟန်းခံစဉ်ကပင် မှော်ပညာ ဘုတ်ပြိတ္တာဝေမာနိကတို့နှင့် မပတ်သက်ပါဟု ကတိပြုခဲ့ရပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ ၁၈၈၅ တွင် နိုင်ငံကို သိမ်းယူသောအခါ သာသနာတော်

စောင့်အဖွဲ့သည် သဘာဝအလျောက် ဇာတ်သိမ်း၏။ မင်းမရှိလျှင် မင်းခန့်ထားသော အဖွဲ့လည်း သက်တန်းကုန်ဆုံးသည်။ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်မရှိသောကြောင့် ဆောင်ရွက်ချက်လည်း မရှိပါ။ ဤစာတန်းအဆုံးပိုင်းတွင် အခြားဖော်ပြစရာ အကြောင်းအရာတို့ဖြင့် ခင်ဗျားတို့၏ စိတ်အာရုံကို ဆွဲဆောင်စရာ ရှိနေပါ၍ ယခုပြောပြီး စကားများကို အသင့်အတင့် ထပ်ပြောသည်ကို သည်းခံပါ။ သာသနာစောင့်အဖွဲ့၏ တာဝန်နှစ်ခုမှာ.....

၁။ ဘုန်းကြီးကို လူဝတ်လဲစေခြင်း။ ဘုန်းကြီးတစ်ပါးသည် မာတုဂါမနှင့် ဆက်ဆံခြင်း၊ မှော်ပညာလိုက်စားခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးကို ဤအပြစ်ပေးသည်။

၂။ ဘုန်းကြီးစာရင်းထားခြင်း။ ဗဟိုရုံး၌ ဘုန်းကြီးစာရင်းရှိ၍ ဘုန်းကြီးအတုအယောင်ပေါ်လျှင် အရေးယူရန် တိုင်ကြားနိုင်သည်။ (သာသနာစောင့်အဖွဲ့အကြောင်း အသေးစိတ်သိလိုလျှင် မောင်ထင်အောင်၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနှင့် ရေးသားထားသော မြန်မာဘုန်းကြီးပုံပြင်ကို ဖတ်ပါ။)

၁၈၈၅ ကို ပြန်သွားကြပါစို့။ သာသနာစောင့်အဖွဲ့ တဖြည်းဖြည်း မြှုပ်ကွယ်သွားရခြင်းမှာ ကျွန်တော်တို့က ဖျက်သိမ်းပစ်သောကြောင့် မဟုတ်ပါ။ အိန္ဒိယတွင် တစ်စပေါ်ထွန်းခဲ့သော အလွန်အဆင့်မြင့်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို အလွယ်တကူပင် မြန်မာနိုင်ငံဘက်သို့ တိုးချဲ့သတ်မှတ်လိုက်သော အခါ ထိုစနစ်တွင် သာသနာစောင့်အဖွဲ့နှင့် စပ်ဆိုင်သော အခန်းမပါချေ။ မြန်မာတို့သည် ဖော်ရွေ၏။ ဗုဒ္ဓသာသနာသည် စည်းစနစ်ကျပြီး ဖြစ်၏။ ဘုန်းကြီးများ သိမ်မွေ့သည်။ စည်းကမ်းရှိသည်။ အဖွဲ့မလိုတော့ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

အိန္ဒိယ၌ တွေ့ရသော သာသနာယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ ကျွန်ုပ်တို့ အတွေ့အကြုံတွင် ဟိန္ဒူမဟာမေဒင်ဆန့်ကျင်နေပုံသည် ခါးသီးလွန်းသဖြင့် ကိုးကွယ်မှုနှင့်ပတ်သက်လျှင် မထိမတို့ရသကဲ့သို့ ရှိရသည်။ သူပုန်နှင့် ပတ်သက်လျှင် ကား ဘုန်းကြီးမှော်ဆရာ ခေါင်းဆောင်ခြင်းဖြစ်ရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုန်းကြီးစစ်စစ်ထက် အတုဖြစ်ဖို့များသဖြင့် အနေအထားမှန်သော မြန်မာက အတုကို ယိုင်းပင်းမည် မဟုတ်ဟု ယုံကြည်နိုင်သည်။ ထိုနိုင်ငံမျိုးတွင် ရှေးအယူသည်းခြင်းရှိဦးမည်ဟု ကြိုတင်တွက်ထားရမည်ဖြစ်သော်လည်း ပညာရေးအခြေအနေ

တိုးတက်လာလျှင် အမြင်ကျယ်ကျယ် အဆိုပါ အယူသည်းခြင်းများ တိမ်ကောပပျောက်လိမ့်မည်ဟု ယူဆသည်။ ထို့ပြင် ကျွန်တော်တို့၏ ဘုရင်ကို မျှော်ကိုးသည့် 'အံ့ဖွ' သူပုန်မျိုးထက် ကျွန်တော်တို့၏ အစွမ်းသာ များစွာသာလွန်ထက်မြက်လှသဖြင့် ယင်းတို့မှာ မကြာမီ ခေတ်ဟောင်းကိစ္စများ ဖြစ်သွားလိမ့်မည်ဟုလည်း တွက်သည်။

ဤအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်း ကာလကြာမြင့်စွာ တွေ့ခဲ့ရပါသည်။ နိုင်ငံကို သိမ်းပြီဟု ဆိုခြင်း၌ ညှို့ဓာတ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ အင်အားကို မြင်လျှင် မြန်မာတို့ အံ့အားသင့်လျက်ရှိသည်။ ကမ္ဘာတွင် အုပ်ချုပ်ရန် အလွယ်ဆုံးလူမျိုးဖြစ်လာပါတော့သည်။ ထို့ပြင် အံ့ဩရက်ကုန်ချိန်တွင် ထိုလူမျိုးသည် နိုင်ငံရေးအသိစိတ် ဝင်လာကာ ပါလီမန်အစိုးရနည်းနှင့် တာဝန်ကို အပြည့်အဝနားလည် ထမ်းဆောင်၍ 'မြန်မာကက်ဘိနက်' မြန်မာဝန်ကြီးများနှင့် ဖြစ်လာတော့မည်ဟု ယူဖွယ်ရှိသည်။

သို့သော် ငြိမ်သက်လှပါသည်ဆိုသော ကာလများမှာပင် အခြေအနေမှန် ဟုတ်၏လောဟု မေးဖွယ်ရှိသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ တစ်အိုးတစ်အိမ်စီ အလိုက် မည်သို့ရှိသနည်း။ မြေအောက်တွင် မည်သို့ရှိသည်ဟု အနည်းငယ် မြင်သာအောင် ပထမကမ္ဘာစစ်မတိုင်မီ အရာရှိငယ်ဘဝ ကျွန်တော်တွေ့ဖူးသော ဘုန်းကြီးတစ်ပါးအကြောင်း ပြောပါမည်။ ဥပမာရုပ် ကောင်းခြင်း၊ အပြောကောင်းခြင်း၊ ဟန်အမူအရာကောင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်။ ပွဲဦးထွက် ဒေသခံရဟန်းတို့က အမြင်ဖြင့် ထိုရဟန်းကို ကောင်းစွာ လက်ခံကြသည်။ မည်သူ မည်သည့်အရာလို သနည်း။ သူက ဖြည့်စွမ်းနိုင်သည်။ အိပ်မက်ဖြင့် စိတ်သောကရှိနေလျှင် သူက အိပ်မက်တိတ္ထုကို နိုင်သည်။ မ ကျမ်း ကြေသည်။ အရွယ်ရင့်သော သူဌေးမတို့ထံမှ ငွေအရ ချူသည်။ အရွယ်လှသော သူငယ်မတို့ကို အရယူသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် သူသည် သိမ်ဝင်၍ ရဟန်းခံဖူးသည် မဟုတ်ပါ။ သင်္ကန်းဝတ်ရုံနှင့် သူ့တွင်မရှိ။ အရပ်သား လူလိမ်ဖြစ်၍ ရဲက အရေးယူရမည့်သူ ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် သူ့ကို မည်သူအရေးယူမည်နည်း။ သံဃာသင်းပင်းတွင် အာဏာရှိသူ အစော်ကားခံရသော လူဝတ်ကြောင်တို့ကား သင်္ကန်းကို လေးစားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးသမီးတို့က ရှက်သဖြင့်လည်းကောင်း တရားရုံးတော်တွင် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း စွပ်စွဲခြင်း၊ သက်သေလိုက်ခြင်း မပြု

လိုသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရဲတွင် ပို၍ပင် အာဏာမရှိ။ သူ့အဖို့ လုပ်ရန်တစ်ခု သာ ကျန်တော့သည်။ အလိမ်ပေါ်၍ ပတ်ဝန်းကျင်သိလာလျှင် အထုပ်ထုပ် ကာ မည်သူ့ကိုမျှ ဘယ်ကိုသွားမည်ဟု ပြောရန်မလို။ သူ့ကို မသိသေးသော နေရာသစ်ကို ရွှေ့၍ လုပ်မြဲအလုပ်ကို ဆက်ရန်သာရှိပါသည်။ သူ့ကို ဆက် လက် ရှာဖွေထောက်လှမ်းအရေးယူရန် နည်းလမ်းမရှိပါ။ ဂိုဏ်းထောက်၊ ဂိုဏ်းအုပ်ဖြင့် စစ်ဆေးခြင်း၊ စာရင်းယူခြင်း၊ ဗဟိုအဖွဲ့ကို တိုင်ခြင်းတို့ကို လည်း မပြုနိုင်။ ထို (လူလိမ်) ကို နှစ်ပေါင်းများစွာကြာပြီး ကျွန်တော် နောက်တစ်ကြိမ် တွေ့ပြန်သောအခါ သူသည် နေရာသစ်ခြောက်နေရာရောက် ခဲ့၊ လိမ်ခဲ့၊ လွတ်ခဲ့သည်ဟု သိရသည်။

ယခု ၁၉၃၁ သူပုန်အကြောင်း ပြောပါမည်။ သူပုန်သည် တစ်ဆယ့် ရှစ်လကြာ၏။ (နှိပ်ကွပ်ရာ၌) လက်နက်ကိုင်ရဲနှင့် စစ်သားအစုစု တစ်သောင်း မှ သောင်းတစ်ထောင်ထိသုံးရသည်။ တိုက်ရေးခိုက်ရေးများလှသည် မဟုတ် ပါ။ သူပုန်ဘက်က အင်တိုက်အားတိုက် လာ၍ တိုက်သည်ဟု မရှိသလောက် ရှားသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် အနံ့အပြား ပြန့်လျက်ရှိ သည့်အပြင် အစိုးရဘက်က တပ်များရောက်လာကြောင်း သိသည်နှင့်တစ်ပြိုင် နက် လူဖြန့်၍ ပြေးရှောင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်ကိုင် များများ သုံးရခြင်းမှာ နယ်မြေဧရိယာကျယ်သောကြောင့်သာဖြစ်ပါသည်။ အသေအပျောက်မှာ အစိုးရဘက်မှ မရှိသလောက်ဟု ဆိုနိုင်၏။ တစ်ဆယ့် နှစ်လလုံးတွင် သေသူ သုံးဆယ့်ကိုးယောက်သာ ရှိသည်။

သူပုန်က အစိုးရဘက်ကို လာ၍တိုက်သည့် ကာလမှာ တစ်ခဏမျှသာ ဖြစ်၏။ သူတို့တိုက်သည်မှာ အများပြည်သူဖြစ်သော သူတို့ နိုင်ငံသားများကို ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ငွေကြေး၊ စားနပ်ရိက္ခာ မထောက်ပံ့၍လည်းကောင်း၊ အစိုး ရဘက်ကို သတင်းပို့၍လည်းကောင်း ဖြစ်ပါသည်။ သူပုန်မှာ တစ်ခုမဟုတ်။ မူလသူပုန်မှာ ခရိုင်အနည်းငယ်၌သာ ဖြစ်ပွားသည်။ စမိပြီးသည့်နောက် ကူးစက်ပျံ့ပွားသည်။ နေရာအနှံ့တွင်ရှိသော ဆိုးသွမ်းလူငယ်တို့ အပျော် သဘောပါလာကြ၏။ (တောကြောင်) များလည်း ဝင်လာသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ခရိုင်ပေါင်း လေးဆယ်အနက် တစ်ဆယ့်ရှစ်ခရိုင်၊ လေးဆယ်ထဲမှာ တစ်ဆယ့်ရှစ်၊ ပျံ့ပွား၍ သွားပါတော့သည်။

ကျွန်တော်တို့ကလည်း လူ ၉၀၀၀ ထက်မနည်းဖမ်းသည်။ တရား

သူကြီးများက လူ ၁၀၀၀ ကို အပြစ်ပေးသည်။ အပြစ်ကျသူ အယောက် ၁၁၀၀ သည် တစ်သက်တစ်ကျွန်း၊ တစ်ကျွန်းစသည် နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်ရ သည့်အပြင် ၁၂၈ ဦးမှာ ကြီးပေးအသတ်ခံရသည်။ သေမိန့်ကျသူ ၁၂ ယောက် ဖြစ်သည်။ သနားစရာအများပြည်သူကို ကျွန်တော်တို့ တပ်များက နေရာအနှံ့ မကာကွယ်နိုင်ကြသဖြင့် သူပုန်တို့ နှိပ်စက်သည်ကို ခံရခြင်းမှအပ ကျွန်တော် တို့ နှိပ်ကွပ်ရသည်မှာလည်း စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်ကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးသူပုန် မဟုတ်ပါ။ အတန်ငယ်စောသော ကာလက (ပညာတတ်) အနောက်တိုင်းဆန်သော လူတန်းစားက “ဒိုမီနီယန်အဆင့်” တောင်းလျက် နိုင်ငံရေး မကျေနပ်ချက်ပေါ်ဖူးသည်။ သို့သော် ယင်းသို့ နိုင်ငံရေးအရ နိုး ကြားသည့် လူတန်းစားနှင့် ယခုသူပုန်သည် မည်သို့မျှ မပတ်သတ်ချေ။ သူပုန်တို့သည် ကျေးတောသားများဖြစ်၍ အင်္ဂလိပ်စာမတတ်။ ဒိုမီနီယန်အဆင့် ကို ဘာဟူ၍မသိ။ နိုင်ငံရေးတွင် စိတ်မဝင်စား။ သူတို့သည် ရှင်ဘုရင်တစ်ပါး အလိုရှိသည်။ သူပုန် စတင်ထကြွလျက် ပထမသီတင်းပတ်အတွင်း တစ်ခရိုင် ၏ ထက်ဝက်မျှ အုပ်စိုးမိလျှင် သူပုန်တို့သည် အမှန်တကယ်ပင် ရှင်ဘုရင် တစ်ပါးကို နန်းတင်ကြ၏။ နန်းတော်ကို ဝါးနှင့် ကုလားရွှေတို့ဖြင့် တောတွင်း တောင်စောင်း၌ ကန်များရံလျက် တည်ဆောက်ကြ၏။

မြန်မာများ ပါဝင်သော ဥပဒေပြု ကောင်စီသည် သူပုန်အရေးအခင်း ကို စကားအခြေအတင်ပြောရန် အကြောင်းတစ်ခုမျှသာ သဘောထားလျက် ထိုသို့ အရေးအခင်းပေါ်သည်အထိ အမေ့အလျော့နေသော အစိုးရကို လှောင် ပြောင်သည်မှတစ်ပါး မည်သို့မျှ အကူအညီမပေးချေ။ စင်စစ်အားဖြင့် ၎င်း (အမတ်) များ ဆက်လက်၍ ကန့်ကွက်စကားများ ပြောနေသဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ အဖို့ လုပ်ငန်းနှေးဖင့်၍ အဖိုးတန် အချိန်များ ကုန်ဆုံးရသည်။ စကားအခြေ အတင်ကို နားထောင်ကြည့်မည်ဆိုလျှင် စစ်တပ်၏ အစွမ်းညံ့ပုံ၊ နိုင်ငံရေး တွင် ဖိစီးနှိပ်ကွပ် ရက်စက်ပုံ၊ ကျွန်ုပ်တို့ အင်္ဂလိပ်အရာရှိများ ဖျင်းပုံ၊ သူပုန် တို့သည် ဦးဆောင်သူညံ့သော သူရဲကောင်းများ ဖြစ်ပုံ၊ သူပုန်တို့၏ ရည်မှန်း ချက်ကို နားလည်ကြ၍ ကျဆုံးရပုံတို့ကို ကြားရမည်။

သို့သော် ဤစကားတို့သည် နိုင်ငံရေးစကားများသာ ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်ကို ဖော်ပြရသော် ကျွန်ုပ်တို့ သူပုန်ကို မလိုလားသည်ထက် ထိုသူများ က ပို၍ပင် မလိုလားပါ။ သူတို့ ကိုယ်တိုင်သည် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများ

ဖြစ်ရကား သူပုန်၏ဓားနှင့် ပို၍နီးသည်။ ကျွန်တော်တို့ကဲ့သို့ အရာရှိကြီးများတွင် မည်သို့သော အန္တရာယ်မျှ မကျရောက်နိုင်ပါ။ စစ်တပ်ရှိသည်။ နိုင်ငံရေးသမားများကား လူသိမ်၊ လူငယ်အကာအကွယ်မရှိ။ သူတို့လည်း အများပြည်သူအတိုင်း သူပုန်ဝင်သတ်လျှင် ခံရမည်။ သူတို့၏ အမျိုးမိတ်သင်္ဂဟအချို့ပင် တကယ်စင်စစ် အသတ်ခံကြရဖူးပါသည်။ သူပုန်ထကြွစဉ်က ထိုသူတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ကို အကူအညီများစွာ ပေးနိုင်ပါသည်။ သို့သော် သူတို့သည် မကြာမီ သူပုန်ထတော့မည်ဟူ၍မျှ ကျွန်ုပ်တို့ကို သတိပေးခြင်းမရှိ။ သူတို့ မသိ၍ ဖြစ်မည်။ သူတို့မှာလည်း ကျွန်ုပ်တို့ထက် ပို၍ များများမသိနိုင်ပါ။ စင်စစ် ကျွန်ုပ်တို့ လက်အောက်ရှိ မြန်မာအရာရှိအချို့ သိသလောက်ပင် သူတို့မသိချေ။

သူပုန်မထမီ တစ်နှစ်တိတိ၊ တိတ်တစ်ဆိတ် သစ္စာရေသောက်လျက် ရှိကြသည်။ အလွန်လျှို့ဝှက် ပီရိသဖြင့် လက်အောက်ခံ မြန်မာရဲသားတို့ပင် ကာလအတန်ကြာအောင် မသိကြ။ သိကြပြန်သောအခါလည်း ပြောရန်ရှက်ကြ၏။ သူတို့နှင့် တစ်မျိုးတည်း ပေါက်ဖွားသူတို့သည် အလွန်ယုတ္တိကင်းမဲ့သော ကိစ္စတစ်ခုကို ပြုမူလျက်ရှိကြောင်း သူတို့အထက်က အင်္ဂလိပ်အရာရှိတို့ကို မပြောရဲ၊ ပညာတတ် အင်္ဂလိပ်လူရည်မွန်ကို ရှင်းမပြရဲ ရှိကြ၏။ နောက်ဆုံး ဖွင့်ပြောကြသောအခါ စတင်ကြားရသူသည် ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေရဲမင်းကြီးတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသူမှာ အရာရှိအဖြစ်ဖြင့်လည်း တော်သည်။ ဆက်ဆံရေးလည်း ရည်မွန်သည်။ ထို့ကြောင့် လက်အောက်ငယ်သားတို့က သူ့ကို ပြောရဲဆိုရဲ ရှိသည်။ သိလျှင် သိချင်း သူသည် ထိုကိစ္စကို အလွန်စိတ်ဝင်စားမိသည်။ အလွန်ထူးဆန်းသော အခြင်းအရာဖြစ်၍ ဤသို့သော အကြောင်းအရာကို သူသည် ယခင်က တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှပင် မကြားဘူးသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် သူသည် အခြေအနေကို ချက်ချင်းရိပ်စားမိသည်။ အထိတ်တလန့်မဟုတ်။ ပညာရှိသဘောဖြင့် သုံးသပ်၏။ သို့သော် သူတွင် ယင်းကိစ္စမျိုးအတွက် လိုအပ်သော အခြေခံအသိ၊ အခြေခံသမိုင်းမရှိ။ ယင်းကိစ္စနှင့် တွဲဖက်၍ ကြောက်ဖွယ်အခြေအနေပေါ်အံ့ဟု ဆက်သွယ်၍ မသိ။ လောလောဆယ် တိုးတိုးတိတ်တိတ် မည်မျှခရီးပေါက်နေသည်ဟု မတွေးမိ။ အရေးကြီးသည်ဟု အသိဉာဏ်တွင် မပွင့်။ ဆိုလိုသည်မှာ (သစ္စာရေနှင့်) တွဲဖက်၍

ဘာဖြစ်တော့မည်ဟု မခန့်မှန်းနိုင်ဘဲ တစ်ခုခုတော့ဖြစ်မှာပေါ့ ဟူ၍သာ မသံကာစိတ်ရှိမိသည်။

မည်သည့်ဥပဒေဖြင့် ဖမ်းဆီးအရေးယူမည်နည်း။ ကျေးတောသားတို့ သည် မသိနားမလည်၍ အယောင်ယောင်အမှားမှား လုပ်တတ်သော်လည်း ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ဖြစ်ထွန်းအောင် လုပ်နိုင်မည့်သူများ မဟုတ်ရကား ထိုသူ တို့ကို နစ်နာသွားအောင် မည်သည့်အမှုမျှ (ထိုရဲမင်းကြီး) မလုပ်ရက်ချေ။ ယင်းသို့ဖြင့် ဘာမျှမဆောင်ရွက်ဘဲ နှစ်လမျှသော အချိန်ကုန်ဆုံးပြီးသောအခါ အရေးယူဖွယ် အဖြစ်အပျက်များ စလာပါတော့သည်။ အလွန်နောက်ကျလေပြီ။ သူဝန်ခံသည့်အတိုင်း ပြောရလျှင် မည်သည်ကို ရည်ညွှန်းလျက်ရှိကြောင်း သူကြို၍သိပါလျှင် မပွင့်မသီးမိ ဖူးစဉ်ကပင် ပယ်ရှားနိုင်ကောင်းပါ၏။

ရှမ်းပြည်နှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ ကြည့်ကြပါ။ တစ်ခါသော် ရှမ်းပြည်စော် ဘွားတစ်ဦး၏ အမတ်တစ်ယောက်သည် ကျွန်တော့်ထံသို့ ရောက်လာ၏။ ထိုအခါ ကျွန်တော်သည် ထိုဒေသတို့၏ နိုင်ငံရေးအရာရှိ ဖြစ်ပါသည်။ အမတ် အခေါ်ခံသူများသည် အမတ်ဩဇာအာဏာရှိသူများဖြစ်၍ အရည်အချင်းလည်း တော်ကြပါသည်။ သို့စဉ်လျက် တစ်ဦးလျှင် တစ်နှစ်အတွက် ရိက္ခာအားဖြင့် ပေါင်လေးရာမှ ငါးရာမျှသာ ရကြသည်။ (မြန်မာငွေ တစ်လခြောက်ရာမျှ ရှိသည်)

သူတို့အထက်မှ စော်ဘွားဆိုသူသည်လည်း မည်သည့်အရပ်မှ မင်း မျိုး မင်းနွယ်နှင့်ယှဉ်၍ ကြည့်သည်ဖြစ်စေ အောက်မကျသူဖြစ်သော်လည်း သူဝင်ငွေမှာ သူ့အမတ်တို့ထက် များစွာ မပိုလှပါ။ ထိုသူတို့ ထိတ်လန့်တကြား ရုတ်တရက်ပေါ်လာ၍ ပြောပုံကို နားထောင်ကြည့်ပါ။ “လူတွေ သစ္စာရေ သောက်နေကြတယ်။ ရွာရှစ်ရွာ ရွာလုံးကျွတ်ပဲ” ဤသို့ပြောလျှင် ကျွန်တော် က “ဘယ်သူတွေ ဘာလုပ်တယ်” ဟု ထပ်မေးမိသည်။ “စောစောက မသိရ ပါဘူး။ ဒီမနက်ကျမှ သိသိချင်းသောက်တဲ့လူအကုန် တစ်ယောက်မကျန် မပင့်လိုက်ရတယ်” ခြားနားချက်ကို မြင်ပါသလားခင်ဗျား။ ရိုးရာအခြေခံကို သိသူတွေက ချက်ချင်း အရေးယူတတ်သည်။ သိလျှင်သိခြင်း တစ်နာရီတွင် နှိပ်ကွပ်ပြီးသား ရှိပါသည်။ ကြမ်းတမ်းရက်စက်ခြင်းမပါ။ ရွာသားတွေမှာ ဖျင်းအသူတွေ ဖြစ်ကြသဖြင့် ခြိမ်းရုံခြောက်ရုံ လေးငါးရက် ချုပ်ထားပြီးနောက် အဖနှင့်တူသော စော်ဘွားက ဆိုဆုံးမကာ လွှတ်လိုက်လျှင် အိမ်ပြန်ခွင့်ရ

သည်ကိုပင် ဝမ်းအသာကြီးသာလျက်ရှိကြသည်။

မြန်မာပြည်မကို ပြန်ကြစို့။ သူပုန်ခေါင်းဆောင်များကား မည်သူတို့ ပါနည်း။ ကျွန်ုပ်တို့နှင့် ကျွန်ုပ်တို့ တပ်များကို တစ်ဆယ့်ရှစ်လဟူသော ရှည်လျားသည့် ကာလအတွင်း အလုပ်များစေသော သူပုန်ကြီး၏ နောက်၌ မည့်သူတို့ရှိပါသနည်း။ အားလုံးပင် မှော်ဆရာဘုန်းကြီးများဖြစ်သည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နောက်လိုက်များစွာ ရအောင်ဆွဲဆောင်နိုင်ကြသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာရှိသော နောက်လိုက်တို့ကို အင်းအိုင်ခလဲ့၊ လက်ဖွဲ့၊ ထိုးကွင်း၊ ဂါထာ၊ မန္တန်တို့ဖြင့် တုတ်၊ ဓား၊ လှံ၊ သေနတ်ပြီးသည်ဟု အာမခံချက် ပေးထားသည်။ မှော်အစွမ်းကြောင့် ကျွန်တော်တို့ ပစ်လွှတ်သော သေနတ်ကျည်ဆံသည် ရေဖြစ်သွား၏။ အချို့ ကိုယ်ပျောက်၏။ ပေငါးဆယ်ခုန်၍ သစ်ပင်များကို တက်၏။ လူကို မမြင်နိုင်တဲ့ ကောင်းကင်၌ ပျံသည်။ အားလုံးပင် မည်သူမျှ လက်နက်သင့်၍ မသေနိုင်။ ကျွန်တော်တို့ ပယောဂဖြင့် သူတို့မသေနိုင်။ ဤယုံကြည်ချက်များ တစ်နည်းတစ်ဖုံမှန်ကန်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကျွန်တော် ပြောခဲ့ဖူးသည့်အတိုင်း ကျွန်တော်တို့၏ တပ်သားများသည် သူပုန်ကို ရင်ဆိုင်တွေ့၍ ပစ်ရသည် မရှိသလောက်ပင်။ သို့မဟုတ် ကျွန်တော်တို့ဘက်က သေနတ်ပစ် သိပ်ညံ့၍ပေလော။ အမြဲတစေလည်း ယင်းသို့ မညံ့ပါ။ တစ်ခါသော် သူပုန်ဘက် ပါတော့အံ့ဟု စုဝေးနေသော ရွာသားများ ရှေ့၌ပင် သူပုန်နှင့်အစိုးရ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ကြ၍ သူပုန်တို့ သေသည်ကို တွေ့လျှင် သူပုန်ဘက်သို့ ပါချင်ချင်ဖြစ်နေသော ရွာသားများ ရပ်တန်းက ရပ်သွားကြသည်။

အထက် ပြောခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း တောတွင်းတောင်ထိပ် ဝါးနန်းတော်၌ ဘုရင်အဖြစ် ဘိသိက်ခံသော ခေါင်းဆောင်မှော်ဆရာသည် ဘုန်းကြီးတစ်ပါးဖြစ်၏။ သို့မဟုတ် ဘုန်းကြီးဟု အမည်ခံ၍ သင်္ကန်းဝတ်ထားသူ ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ ထိုသူသည် တစ်ခါဖူးမျှ သိမ်တက်၍ ရဟန်းခံသူ မဟုတ်ပါ။ ရဟန်းစာရင်းထားလျှင်လည်း သူ့အမည်ကို ရဟန်းစာရင်း၌ တွေ့မည်မဟုတ်ပါ။ သူ၏ အပါးတော်မြဲ လက်စွဲမှစ၍ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဒါဇင်ပြည့်ပြည့်မှာလည်း ရဟန်းများသာ ဖြစ်သော်လည်း အနေအထိုင်မှာ ရဟန်းသိက္ခာမကျန်တော့သဖြင့် သူပုန်မထမီ ကာလအတန်ကြာကပင် ကဲ့ရဲ့ဖွယ်၊ အပုပ်နဲ့ထွက်လျက် ရှိပါသည်။ ဂါထာမန္တန်တို့ကို လိုက်စားသဖြင့် ချက်ချင်း သင်္ကန်းချွတ်စေ

ရမည့်သူများဖြစ်၏။

(ခေါင်းဆောင်မှာ ရဟန်းခံဖူး၍ နိုင်ငံရေးလုပ်ရန် ရဟန်းဘောင်မှ သူ့ဘာသာ ထွက်ခဲ့သူဖြစ်၍ နောက်လိုက်အနက် တစ်ဒါဇင်ပြည့်ပြည့်မဟုတ်။ နှစ်ဦးသုံးဦးသာ ရဟန်းဖြစ်သည်။)

ခေတ်အမြင်ဖွင့်လျက် တိုးတက်နေပါသည်ဆိုသော (၁၉၃၁) တွင် ဤအဖြစ်အပျက်များ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်သွားချိန်မှာလည်း အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာအရာရှိနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တို့က ရှေးသမိုင်းတက် ခေတ်မီ၊ လက်တွေ့တွင် နိုင်ငံအတွက် ကောင်းစားရေးကို ပို့နိုင်သော ဒိုမီနီယန်အဆင့် မတိုင်မီ ဘယ်အဆင့် ဘယ်အနေအထား သတ်မှတ်ပေးရမည်ဟု စဉ်းစားချိန် နှင့် ကြိုကြိုက်လိုက်ရပါသေးသည်။ ယနေ့ စီးပွားရေးကို မဆိုထားနှင့် ယနေ့ နိုင်ငံရေးသည်ပင်လျှင် ၁၈၈၅ က မည်သို့ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု ပြန်၍ ကောက်ရန် လုံးဝမလိုပါဟု ကျွန်တော့်ကို ပြောဖူးသူမှာ အင်္ဂလိပ်အမျိုးသားမဟုတ်။ ခေတ် ပညာတတ် အမြင်ကျယ်သူ မြန်မာတက်သစ်စ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးမင်းများကို မည်သို့ အသုံးချလိုပါသေးသနည်း။ ထိုက်တန်သော ဧည့်သည်များလာလျှင် ကျွန်တော်တို့သည် လူသူကင်းမဲ့သော နန်းတော်ကြီး အတွင်း၌ ရွှေရောင်ဝင်းဝင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းထားသော ပလ္လင်ကို ပြ၏။ သို့သော် ယခုအခါ အသုံးဝင်သော သဘောသရုပ်မရှိတော့သည့် ရှေးကြွင်းရှေးကျန် လှပသည့် ပစ္စည်းတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ယခုတိတ်ဆိတ်နေသော အခန်း များအနက် တစ်ခန်းတွင်တစ်ခါ အရေးပါသည်။ သာသနာရေးအဖွဲ့၏ ရုံးခန်း ဖြစ်သည်ဟု ယခုကျွန်တော်တို့ မမှတ်မိတော့ပါ။

မနုဿဗေဒကို တစ်ခါက ဤသို့ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်ကိုကြားဖူးသည်။
“လူရိုင်းတို့ ဖိုမ ဆက်ဆံရေးမျှသာ လေ့လာသော ပညာဖြစ်သည်။”

(၄ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၉၇၇ မြန်မာပြန်ပြီး)

ဗြိဟ္မာထရေးသားသည်

“မွန်စိယာဟတ်စ်နှင့် ၁၈၈၅ တွင် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းယူခြင်း”

(ကွယ်လွန်သူ မစ္စတာ ဂျီအက်ဖ်ဟာစွန်ကို သဘာပတိမူ၍ အောက်စဖို့ စိန်အံထော်နီကောလိပ် အရှေ့ဖျားပညာနှီးနှောပွဲ၊ ၁၂ ဇွန် ၁၉၆၂ အင်္ဂါနေ့တွင် ဟာဗေ၏ ဟောပြောချက်ဖြစ်သည်။ နောင်အခါ ထိုဟောပြောချက်ကို စိန်အံထော်နီကောလိပ် စာတန်းများ ဟူသော အမည်ဖြင့် ပေါင်းစပ်ပုံနှိပ်ရန် စာမူကို မစ္စတာဟတ်စ်က တောင်းသော်လည်း လက်နှိပ်စက်ရိုက်ပြီး စာမူကိုမပေး။ ထိုထက်စောသော ၀ နိုင်ငံအကြောင်း ဟောပြောချက်၏ လက်နှိပ်စက်ကိုသာ ပေးသဖြင့် ထိုစာတန်းသာ ပုံနှိပ် ရာ၌ပါသည်။ ယခုတွေ့ရှိရသော စာမူမှာ ဟောပြောစဉ်က အသုံးပြုသော စာမူဖြစ်၍ အကြမ်းမျှသာဟု ဆိုရပါမည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံ ၁၈၈၅ စာမူနှင့်မတူ။ ယခုစာမူတွင် လက်ရေးနှင့် ရေးသည့်အပိုင်းကများ၍ လက်နှိပ်စက်ဖြင့် နှစ်မျက်နှာကျော် သုံးမျက်နှာမျှသာ ရိုက်ပြီးရှိ၍ လက်ရေးမှာလည်း အပီအသနည်း၏။

ရှေးစာလုံးပေါင်းအချို့မှအစ အဖြတ်အတောက်များပါ မည်သည့် နေရာတွင်မျှ ကျွန်တော်မပြင်။ သို့သော် အချို့နေရာ၌ လစ်ဟင်း